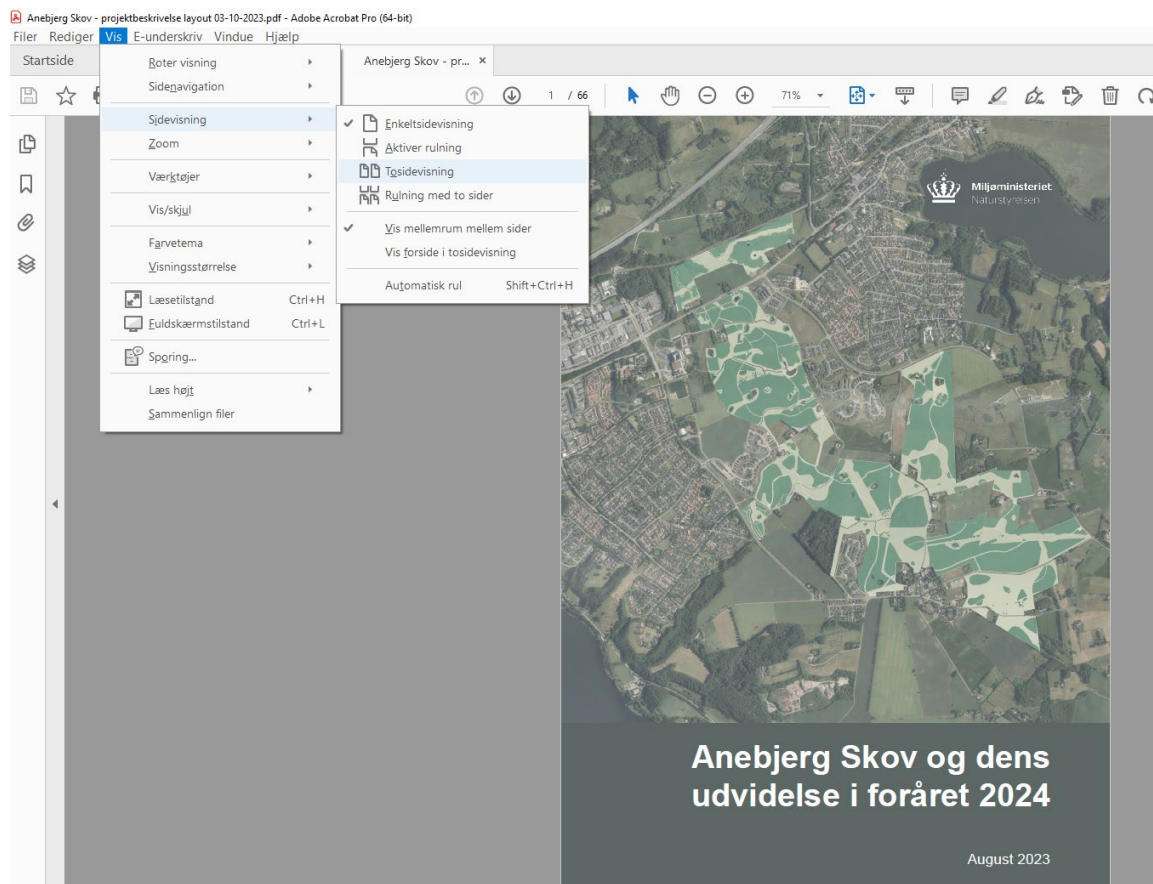

Anebjerg Skov og dens udvidelse i foråret 2024

LÆSNING PÅ SKÆRM

Denne side er indsat, så opsætningen af sideopslag passer ved læsning af pdf på skræm:

UDSKRIFT

Såfremt projektbeskrivelsen skrives ud, skal denne side udelades.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Anebjerg Skov og dens udvidelse i foråret 2024

August 2023

Redaktion:

Naturstyrelsen Søhøjlandet
Oktober 2023

Tekst:

Anders Busse Nielsen, Marie Louise
Simmelsgaard Platz, Markus
Møllerup

Illustrationer:

Anders Busse Nielsen,
Kortforsyningen, GBL gruppen for by
& landskabsplanlægning

Foto:

Anders Busse Nielsen, Maria Molde,
Kim Aaen, Skanderborg Forsyning,

Forside illustration:

Ortofoto fra 2022 med angivelse af
Anebjerg Skovs variation af
træbevokset (mørkegrøn) og lysåben
natur (lysegrøn) efter udvidelsen i
2024.

Stednavnet Anebjerg

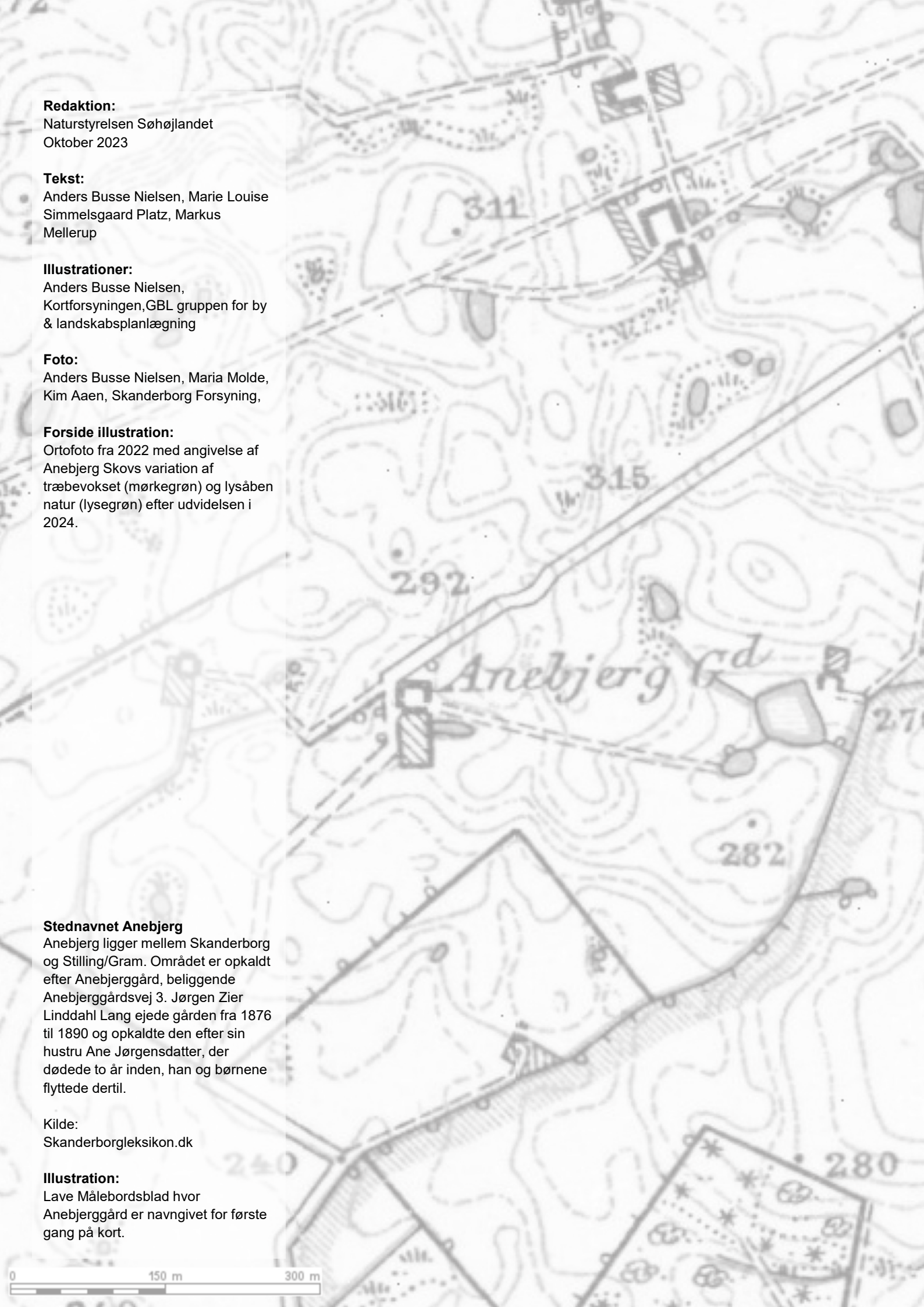
Anebjerg ligger mellem Skanderborg
og Stilling/Gram. Området er opkaldt
efter Anebjerggård, beliggende
Anebjerggårdsvej 3. Jørgen Zier
Linddahl Lang ejede gården fra 1876
til 1890 og opkaldte den efter sin
hustru Ane Jørgensdatter, der
døde to år inden, han og børnene
flyttede dertil.

Kilde:

Skanderborgleksikon.dk

Illustration:

Lave Målebordsblad hvor
Anebjerggård er navngivet for første
gang på kort.

Anebbjerg Skov, Oktober 2021. Dronefoto: Kim Aaen

Ortofoto af Anebjerg området fra sommeren 2006. Hvid stiptet linje viser afgrænsningen af det bynære landbrugslandskab, der var udgangspunkt for integreret byudvikling og Skovrejsning i Anebjerg området.

Ortofoto af Anebjerg området fra sommeren 2022. Den hvide stiplede linje viser Anebjerg området, inklusive de arealer, der udvider det oprindelige projektareal for skovrejsning mod nord (mellem jernbanen og Stilling landevej) og sydøst (øst for Fruering).

Til læseren

Denne projektbeskrivelses primære formål er at beskrive og illustrere de konkrete planer for udvidelsen af Anebjerg Skov med 54 hektar i foråret 2024. Udvidelsen omfatter tre adskilte delområder, som sammenlagt øger arealet af Anebjerg Skov fra 184,5 hektar til 238,5 hektar. Anebjerg Skov er med andre ord allerede før den forestående udvidelse et stort, bynært skovlandskab, der siden 2009 er vokset frem i etaper parallelt med byudviklingen i Anebjerg. Den første del af projektbeskrivelsen beskriver derfor den hidtidige udvikling og de ambitiøse mål og formål, der har rammesat den integrerede by- og naturudvikling.

Med introduktion til Anebjerg Skovs hidtidige udvikling som forståelsesramme, beskriver og illustrerer projektbeskrivelsens 2. del de konkrete planer for udvidelsen af Anebjerg Skov i foråret 2024. Hver af de tre delområder er planlagt, så de fuldender Anebjerg Skov og dens møde med det omgivende (by)landskab.

Projektbeskrivelsens tredje del er en beskrivelse og vurdering af udvidelsen af Anebjerg Skovs virkning på miljøet. Denne del af rapporten er målrettet myndighedsbehandling og andre særligt interesserede.

Indholdsfortegnelse

TIL LÆSEREN	6
INDHOLDSFORTEGNELSE	7
DEL 1 - INTRODUKTION TIL ANEBJERG SKOV & ANEBJERG OMRÅDET	
Anebjerg områdets etapevise udvikling	8
Skovrejsning som byudviklingsstrategi	9
Dialogbaseret planproces	10
Anebjerg spillet	11
Et varieret skovlandskab	12
Knodepunkt for friluftsliv	13
Skoven beskytter drikkevandet	14
Skoven håndterer regnvandet	15
DEL 2 – PROJEKTBEKSRIVELSE - UDVIDELSE AF ANEBJERG SKOV	
Landskabelig sammenhæng	18
Anebjerg Skov i landskabet	23
Retningslinjer for statslig skovrejsning	24
Udvidelse øst for Fruering	26
Udvidelse nord for Furering	32
Udvidelse ved Stilling Landevej	38
Tegnet 1:1 i landskabet	42
DEL 3 – VURDERING AF SKOVREJSNINGENS MILJØPÅVIRKNINGER	
Planinteresser og landskabsværdier	44
Grundvand og drikkevandsinteresser	46
Overfladevand	48
Respektafstande	50
Fredninger og kulturarv	52
Byggelinjer	54
Biologisk mangfoldighed	58
Luft og klima	62
Støv, støj, vibrationer og lugt	64
Udvidelse af Anebjerg Skov og friluftsliv	65

Anebjergområdet etapevis udvikling

Byudvikling

1) 2012, Agerhønebakken	6) 2018, Skovsangervej
2) 2015, Blishønedalen	7) 2019, Følfodhøjen
3) 2015, Rådhus og Arena	8) 2019, Hvidkløverhøjen
4) 2018, Fruering Skovmark	9) 2020, Admiraltoften
5) 2018, Tårnfalkebakken	

Anebjerg Skov

- 2009
- 2010
- 2011
- 2012
- 2015
- 2017
- 2020
- Arealer hvor Anebjerg Skov udvides i 2024

Øvrige arealer

- Kommunale arealer
- Fremtidig byudvikling
- Private arealer
- Privat skov/skovrejsning

Skovrejsning som byudviklingsstrategi

I 2007 indgik Naturstyrelsen et samarbejde med Skanderborg Kommune og Skanderborg Vandforsyning om bynær og grundvandsbeskyttende skovrejsning i tilknytning til det nye byvækstområde Anebjerg. Formålet var, at attraktiv byudvikling skulle gå hånd i hånd med klimatilpasning, friluftsliv, naturbeskyttelse og beskyttelse af vigtige grundvandsressourcer i områdets undergrund.

Planlægningen for Anebjergområdet startede i 2001, hvor Skanderborg Kommune i samarbejde med det daværende Århus Amt igangsatte en grundvandsanalyse, som kortlagde, hvor der kunne ske byudviklingen i området uden at gå på kompromis med grundvandsbeskyttelsen. Analysen viste, at der kunne ske byudvikling på 175 hektar langs den nordlige og sydlige kant af Anebjergområdets samlede areal på 500 hektar. I Regionplan 2005 blev disse områder efterfølgende indarbejdet som arealer til udlæg til byformål, og året efter blev der udarbejdet en egentlig landskabsplan for Anebjerg. Ambitionen var, at et varieret skovlandskab skulle give den nye bydel en særlig identitet, der på én og samme tid bevarer den landskabelige adskillelse af Skanderborg og Stilling/Gram og binder eksisterende bysamfund og nye boligområder sammen.

Skovrejsningen blev konkret i 2008 med erhvervelse af de første 40 hektar landbrugsarealer, som i 2009 blev tilplantet med finansiering fra den særlige vand- og naturindsats, kaldet "Miljømilliarden". Siden da er by og skov vokset frem i etaper, side om side.

De nye boligområder ligger som knaster på de eksisterende byområder og integreres i det store landskabsrum med Anebjerg Skov. Mellem de nye boligområder er dominerende landskabstræk friholdt som åbne strøg, der fortsætter ind i skoven og fletter bydelenes og skovens volumen sammen til en landskabelig helhed, hvor de fleste huse i de nye bydele og mange huse i de eksisterende boligområder "bag" Anebjerg har kontakt til landskabet.

I dag har hverken Skanderborg, Stilling-Gram og Fruering bagsider. De ligger smukt i landskabet, forankret med udsigt over sø og ind til Anebjerg Skov, mellem dem.

Koncept skitser af hovedgrebene i landskabsplanen for Anebjerg Illustration: GBL gruppen for by & landskabsplanlægning. Kilde. Bebyggelsesplan Anebjerg.

Madpakkehuset i Anebjerg Skov danner ramme for en workshop, juni 2021. Foto: Maria Molde

Dialogbaseret planproces

Med målsætning om en ny form for arealmæssig integrering af byudvikling og naturudvikling, blev planlægningen af Anebjergområdet udvalgt til at være med i udviklings- og demonstrationsprojektet Plan09, som var initieret af Realdania og Miljøstyrelsen. Anebjerg var et af i alt 27 projekter, der skulle bidrage til kvalificeringen af det fremtidige plangrundlag for de, på daværende tidspunkt, nye sammenlagte storkommuner.

En del af udviklingsarbejdet resulterede i Anebjergspillet, der blev udviklet som metode til at facilitere en dialogbaseret planproces. Anebjergspillet omfatter rollespil, scenarier, udfordringer og prioriteringer. Gennem spillets tre faser var det målet at deltagende borgere, lodsejere, lokale foreninger, udviklingsselskaber, Naturstyrelsen, politikere og medarbejdere fra kommunens forskellige forvaltninger skulle kvalificere planlægningen. Mange byudviklingsspil er spillet siden da, men Anebjergspillet var et af de første af slagsen.

Den dialogbaserede tilgang er sidenhen videreført i arbejdet med en kvalitetsmanual og lokalplansskabelon for Anebjergområdet, der blev udviklet i samarbejde med de private udstykkere og udviklere. Også Naturstyrelsens etapevise planlægning af Anebjerg Skov er gennemført med aktiv inddragelse af et skovråd og afholdelse af offentlige møder, hvor naboer, skovens brugere, offentlige interessenter og private interesseorganisationer har bidraget med deres lokale viden og med ideer og forslag, som Naturstyrelsen har inddraget i planlægningen.

Illustration: GBL gruppen for by & landskabsplanlægning.

Anebjergspillet

Anebjergspillet blev afholdt over 6 timer den 4. november 2008. Over 90 nuværende og nye borgere, lodsejere, medlemmer af organisationer, politikere, Naturstyrelsen, embedsmænd med flere tog udfordringen op og deltog aktivt i idéudvekslingen om udvikling af det nye by- og naturområde.

Ekspertter inden for bæredygtighed, sundhedsfremmende planlægning, landskab og grundvand inspirerede deltagerne. Som en del af spillet byttede deltagerne roller, og blev på den måde udfordret og måtte foretage en række prioriteringer mht. til områdets udvikling. Mange gode ideer og holdninger til offentlig transport, landskabelige hensyn, sundhed, bæredygtighed og ønsker om friluftaktiviteter vrimlede frem. Efter afholdelsen af spillet blev ideer og prioriteringer lagt på kommunens online idé-site, hvor der gennem en periode var mulighed for at kommentere og indsende andre ideer.

I de indkomne indlæg blev der lagt stor vægt på, at det nye byområde skulle være bæredygtigt, varieret og oplevelsesrigt. Der blev endvidere lagt vægt på, at de nye byområder skulle indpasse i landskabet og respektere eksisterende landskabelige værdier, hvilket førte til en reduktion af de nye boligområders udbredelse fra 175 til 125 hektar i den endelige landskabsplan.

Anebjerg Skov med rådhuset og Fælledhallen i baggrunden. Foto: Kim Aaen, oktober 2021

Varieret skovlandskab

I dag er Anebjerg Skov et skovlandskab med stor variation af natur- og landskabstyper. En afveksling der allerede nu giver det fremvoksende skovlandskab et rigt naturindhold og mange forskellige muligheder for naturoplevelser og friluftsliv.

Stiforløb slynger sig gennem skovklædte massiver, ud på åbne områder, langs skovbryn, ned til vandløb, forbi søer og vådområder og videre op til udsigtspunkter. Fra Falding Høj har man udsigt over hele skoven og dens møde med de nye boligområder og Fælleden med rådhuset og Fælledhallen. I klart vejr kan man endda se vandspejlet i Mossø og Himmelbjergets silhuet i horisontlinjen.

Med sin størrelse og variation har Anebjerg Skov allerede opnået en betydelig landskabelig og naturmæssig værdi i sig selv. Som en grøn kile, der går på tværs af bybåndet, udgør Anebjerg Skov et kerneområde i sammenbindingen af overordnede økologiske forbindelser. Med denne placering i landskabet knyttes der forbindelse til Gudenåsystemet ved Mossø via Illerup Ådal mod nordvest, til Skanderborg Sø med bl.a. de fredede arealer ved Båstrup mod sydvest og mod øst via Pilbrodalen, Stilling Sø og Solbjerg Sø til et tilsvarende skovrejsningsområde ved Solbjerg.

På opdagelse i Anebjerg Skov sommer 2022. Træbroen ses centralt i dronefotoet på side 12.

Et knudepunkt for friluftsliv

Skanderborg Fælled, med rådhuset og Skanderborg Kommunes største idrætsområde, kobler sig også til Anebjerg Skov. Naboskabet mellem skoven og idrætsfaciliteterne har skabt et knudepunkt for idræt, motion og friluftliv i hele Skanderborg Kommune.

Stisystemer skaber god forbindelse rundt i skoven, god tilgængelighed mellem skoven, Fælleden og bydelene, og dermed også grønne genveje mellem de forskellige bydele. Den umiddelbare nærhed og den gode tilgængelighed støtter op omkring befolkningens ønske om, at friluftsliv og naturoplevelser skal være en del af deres hverdagsliv.

I 2024 indvies desuden et nyt Trailcenter mellem Fælleden og Anebjerg Skov. Som en uformel ramme for møder på tværs af naturformidling, træning og ophold i naturen, bliver Trailcentret en trædesten mellem de mere klassiske idrætsfaciliteter på Fælleden og aktivitetsmuligheder i Anebjerg Skov, og dermed også mellem det traditionelle foreningsliv og det mere uorganiserede friluftliv.

*Skanderborg Forsyning prøvpumper en af de nye borer i Anebjerg Skov, efterår 2022.
Foto: Skanderborg Forsyning*

Skoven beskytter grundvandet

Skovrejsningen ved Anebjerg er både nu og i fremtiden vigtig for beskyttelse af drikkevandet, der indvindes fra områdets undergrund. Således beskytter skoven store dele af indvindingsoplandene for Fredensborgværket og Gramværket, som tilsammen står for ca. 60 % af Skanderborg Kommune vandforsyning, samt indvindingsoplandet for Fruering Vandværk.

Med etableringen af Anebjerg Skov ophører tilførslen af pesticider og næringsstoffer. Dermed beskyttes grundvandet langt under overfladen fremadrettet mod nedsivning af skadelige stoffer og andre negative påvirkninger, som kan forringe kvaliteten af drikkevandet.

Siden 2018 har Skanderborg Forsyning etableret tre prøveboringer i de centrale dele af Anebjerg Skov. Forsyningen forventer i fremtiden at kunne hente ca. 400.000 kubikmeter drikkevand hvert år fra de tre nye borer i Anebjerg, og har derfor ansøgt Skanderborg Kommune om, at borerne bliver en ny kildeplads for deres drikkevandsindvinding.

Regnvandsbassin i Anebjerg Skov der modtager regnvand fra boligområdet, Agerhønebakken. Billedet er taget i oktober 2022, ti år efter etablering af boligområdet og denne del af skoven. Foto Kim Aaen

Skoven håndterer regnvandet

Ind imellem husene og skovplantningerne møder man åbne vandløb, vandhuller og naturligt formede regnvandsbassiner. Som en del af byudviklingen og skovrejsningen er de vandløb og vådområder, der tidligere har præget landskabet i Anebjerg, nemlig blevet genetableret. Desuden er der indarbejdet en landskabsbaseret håndtering af de øgede mængder regnvand og kraftige regnskyl, der følger med klimaforandringerne. Regnvand fra de nye boligområder ledes på terræn til regnvandsbassiner der bringer naturen ind mellem husene. Her sedimenteres partikler mm. inden vandet ledes videre i åbne forløb til andre regnvandsbassiner og derfra videre gennem skoven.

Overfladevandet er kommet tilbage i landskabet, hvor det giver naturoplevelser og værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. I dag er der 27 vandhuller og regnvandsbassiner og ca. 3,5 km åbnet vandløb i Anebjerg Skov og i flere af disse er der observeret fredede eller beskyttede dyre og plantearter. Før der blev rejst skov på arealerne var der kun 11 vandhuller og 450 meter vandløb. Medregnes vandløb og regnvandsbassiner i de nye boligområder er overfladevands tilbagekomst til landskabet endnu mere markant.

An aerial photograph of a landscape, likely a forest or park area. A large, irregularly shaped area in the center is outlined by a dashed white line. To the left of this area, there is a smaller, more rectangular area outlined by a solid white line. The landscape shows various textures, including what appears to be a river or stream on the left, and some buildings or structures in the bottom right corner.

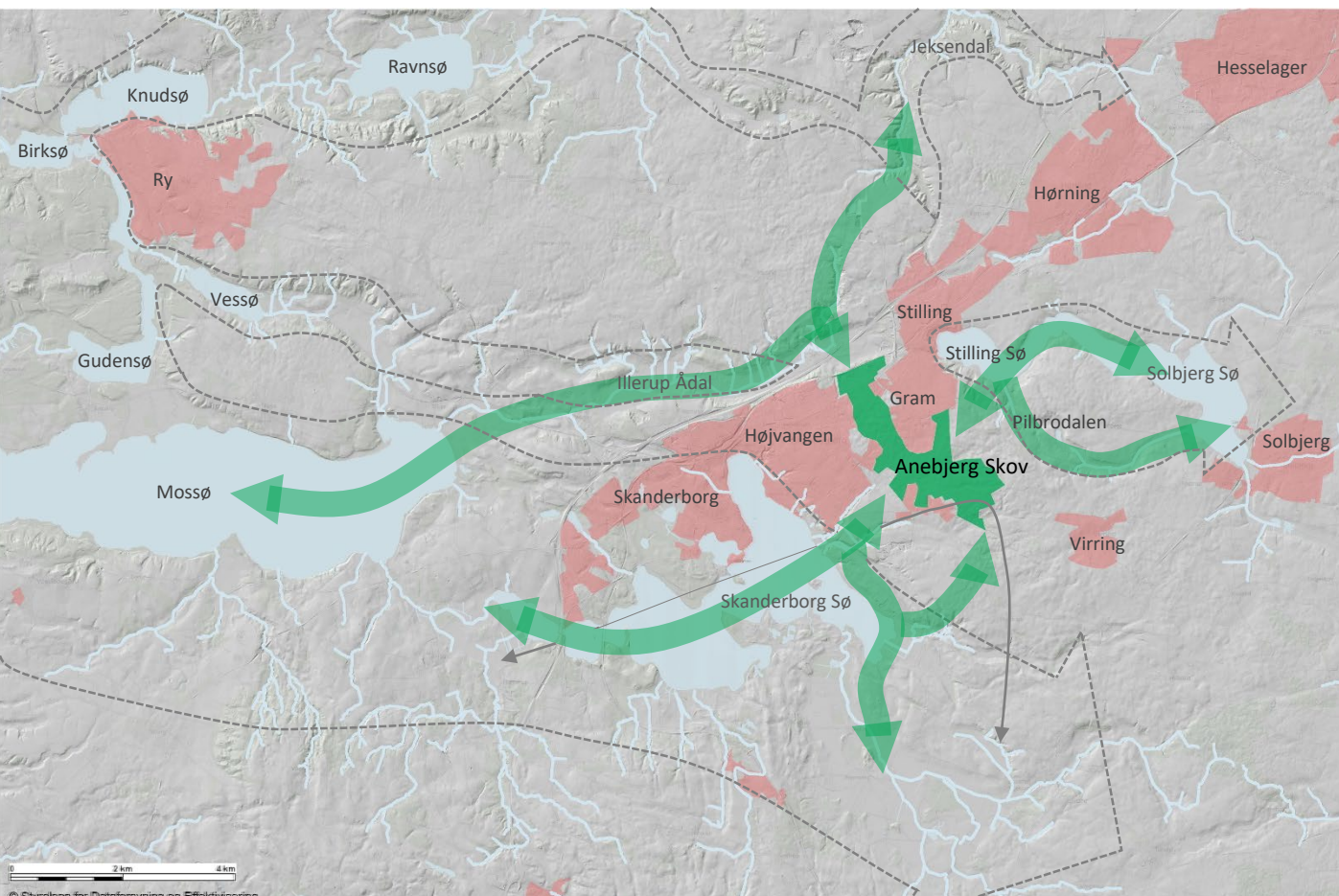
DEL II

Projektbeskrivelse - Udvidelse af Anebjerg Skov

Skovrejsningsområdet ved Anebjerg ligger i den vestlige og bynære del af et højt beliggende morænelandskab kaldet Fruering dødislandskab. Dødisrelief med mange små tætliggende bakker og lavninger er særligt karakteristisk i området mellem Stilling og Gram. Øst for Gl. Gramvej er terrænet mere bølget og gennemskåret af mindre dalstrøg.

Afgræsning af eksisterende del af Anebjerg skov er vist med stiplede, hvide linje. Områder, hvor skoven udvides i 2024 er vist med fuldt optrukket hvide linjer

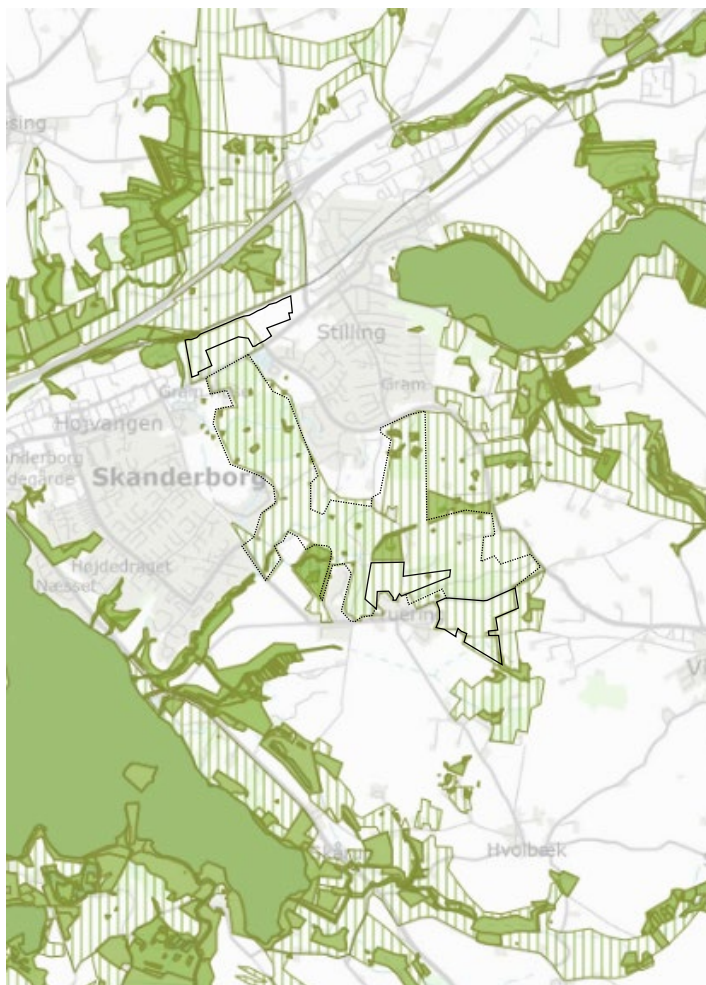

Landskabelig sammenhænge mellem Anebjergh Skov (mørkegrøn) og 1: økologiske forbindelser jf. gældende Kommuneplan (grønne pile), 2: sammenhængende landskaber med stor landskabelig værdi og højt natur- og kulturhistorisk indhold (grå stiplede linjer), 3: området ved Fruering med særlig vid udsigt mod syd, jf. Skanderborg Kommunes Landskabsplan og landskabsanalyse (udsigtsfeltet er mellem de grå pile).

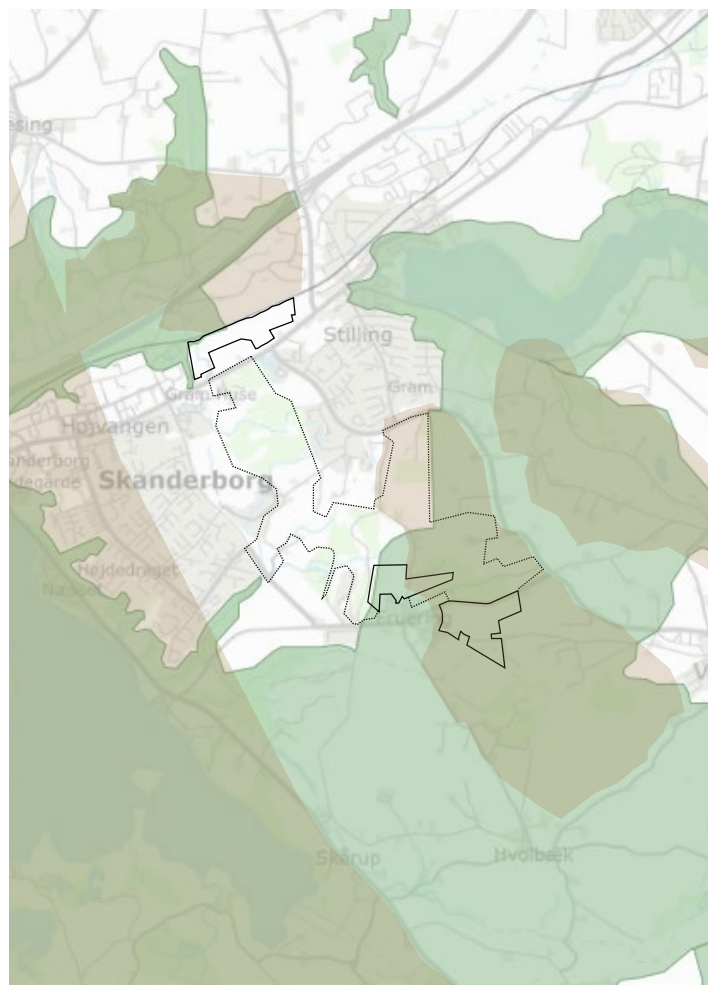
Landskabelig sammenhæng

Med sin placering på højdraget mellem Skanderborg og Stilling-Gram er størstedelen af Anebjergh Skov præget af den bynære placering, hvor tilstødende og planlagte byområder samt infrastrukturanlæg giver en tydelig rumlig og landskabelig afgrænsning for store dele af skovlandskabet. Også i skovrejsningsområdets østlige afgrænsning langs Virringvej skaber privat skovrejsning og ejendomme med levende hegn, småskove og mindre marklodder en tydelig rumlig og landskabelig afgrænsning. Mod nord derimod, hvor skovrejsningsområdet afgrænses af jernbanen er der visuel kontakt med Illerup Ådal. I syd ved Fruering åbner landskabet sig ligeledes og fra markerne mellem Vestermøllevej og Fruering Kirkevej opleves landsbyens forankring på toppen af den lange bølgede skråning ned mod Skanderborg Sø. Herfra er der vid udsigt over landskabet mod syd og sydøst.

Udvidelsen af Anebjergh Skov omfatter tre adskilte delområder, som sammenlagt forøger arealet af Anebjergh Skov fra 184,5 hektar til 238,5 hektar. De tre delområder benævnes i det følgende som, delområdet ved Stilling landevej (19 ha), delområdet nord for Fruering (ca. 13 ha) og delområdet øst for Fruering (ca. 22 ha). Alle tre områder er omfattet af samarbejdsaftalen om Anebjergh Skov.

Udpegning af økologiske forbindelse (grøn) og potentielle økologiske forbindelse (skravering), jf. gældende kommuneplan. Den ydre afgrænsning af eksisterende dele af Anebjerger skov er vist med stiplet, sort linje. Delområder, hvor skoven udvides i 2024 vises med fuldt optrukket, sort linje.

Udpegning af bevaringsværdige landskaber (støvet grøn) og specifik geologisk bevaringsværdi (støvet brun) , jf. gældende kommuneplan. Den ydre afgrænsning af eksisterende dele af Anebjerger skov er vist med stiplet, sort linje. Delområder, hvor skoven udvides i 2024 vises med fuldt optrukket, sort linje.

I den gældende Kommuneplan er Anebjerger Skov og de arealer, hvor den udvides, udpeget som potentiel økologisk forbindelse, der skaber en grøn korridor på tværs af bybåndet, der skaber en ny naturmæssig sammenbinding af Gudenåsystemet ved Mossø via Alken enge og Illerup Ådal, Skanderborg Sø via Holstbækken og Stilling Sø og Solbjerg Sø via Pilbrodalen. Ud over deres værdi som levesteder og spredningsmuligheder for dyr og planter har disse store sammenhængende sø- og dallandskaber også stor landskabelig og kulturhistorisk værdi, og relaterede oplevelsesmuligheder, som Skanderborg Kommune ønsker at bevare og give borgerne størst mulig adgang til.

Sammen med de eksisterende sydøstlige dele af Anebjerger Skov, er delområderne nord og øst for Fruering udpeget som bevaringsværdigt landskabsområde. De to delområder ligger desuden helt eller delvist i et område, der er udpeget til at have specifik geologisk bevaringsværdi. Kommuneplanen peger på at landskabets dannelsesform ikke må sløres inden for et sådant område. At skovrejsningen som helhed skal understøtte og forbedre oplevelsen af landskabets former og de naturgivne og kulturhistoriske overlejninger, har derfor været styrende for placeringen af bevoksede og åbne områder i Anebjerger samlede skovlandskab.

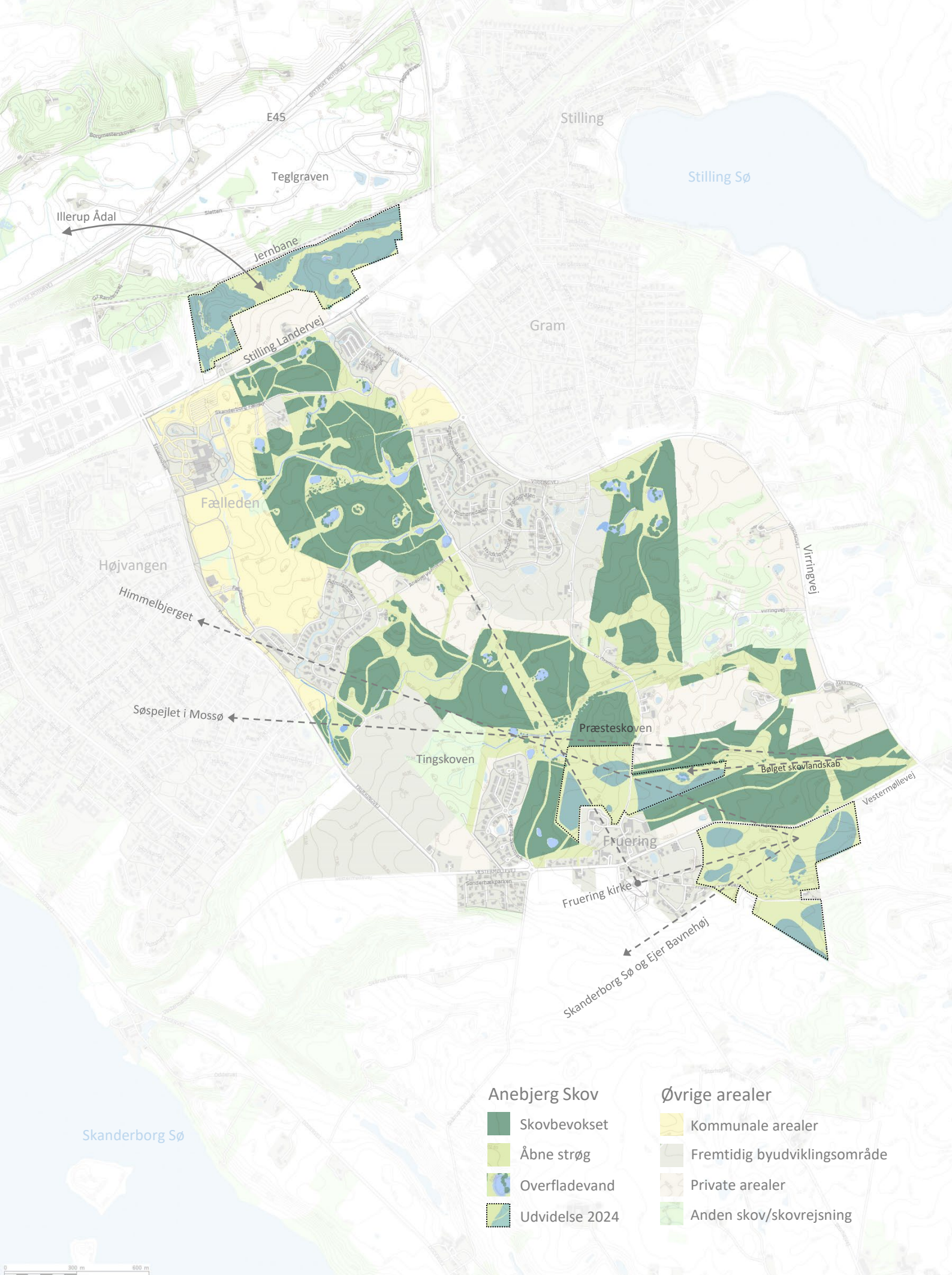
Panoramabillede fra udsigtspunkt, der hidtil ikke har været offentligt tilgængeligt. Herfra kan man både se til Himmelbjerget, Fruering Kirke, og den vide udsigt over Skanderborg sølandskab og videre mod Ejer Bjerget. Markerne under den hvide stiplede linje indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov øst for Fruering.

Udsigt til Fruering fra lysåbent strøg i eksisterende del af Anebjerg Skov. Kirketårnet ses hen over træerne i præstegårdens have. Kun markfalden der ses mellem Præsteskoven og præstegårdens have indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov nord for Fruering.

Udsigt fra Tårnfalkebakken tagterrasse over delområdet ved Stilling landevej. I baggrunden ses skovene på den sydvendte side af Illerup ådal. Markerne der ses mellem den hvide stiplede linje og jernbanen indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov.

Det langsigtede mål er, at skovlandskaber dækker 20-25 pct. af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede.

Ud fra et ønske om at styrke naturindholdet i de nye skove blev begrebet skovlandskaber introduceret, så målsætningen også kom til at omfatte lysåbne dele af skovene og overgange mellem skove og det åbne land.

Citat fra Danmarks National Skovprogram

Anebjerg Skov i landskabet

Udvidelsen af Anebjerg Skov understøtter de økologiske forbindelser på tværs af bybåndet, og borgenes adgang til udsigter til Illerup Ådal og ud over Skanderborg sølandskab forbedres. Det skyldes, at udvidelsen af Anebjerg Skov omfatter arealer, der bliver de endelige overgangszoner til det omgivende landskab.

Udvidelsen mellem Stilling Landevej og jernbanen styrker den naturmæssige og landskabelige sammenhænge mellem Anebjerg Skov og Illerup Ådal via det kommunale natur og friluftsområde Teglgraven mellem jernbanen og E45.

Udvidelsen øst for Fruering giver borgere adgang til udsigtspunkter, der hidtil ikke har været offentligt tilgængelige. Fra ét af disse udsigtspunkter kan man både se til Himmelbjerget mod vest og den vide udsigt over det faldende terræn ned mod Skanderborg Sø og videre mod syd, hvor Genforeningstårnets silhuet ses i horisontlinjen på toppen af Ejer Bavnehøj.

Udvidelsen nord for Fruering binder eksisterende dele af Anebjerg skov sammen, så de naturmæssige og rekreative sammenhænge forbedres og det varierede skovlandskab bliver den samlende landskabskarakter for mødet med Fruering.

Retningslinjer for statslig skovrejsning

Den konkrete planlægning og projektering af hvert af de tre områder, hvor Anebjerg Skov udvides er foretaget med afsæt i de anvisninger, som fremgår af publikationen Statslig skovrejsning – Rammer og retningslinjer. Retningslinjerne udstikker rammerne for opgaven med at forøge skovarealet i Danmark til gavn og glæde for både borgerne, naturen og klimaet. De er udformet, så der er plads til lokale tilpasninger, så skovene kan udformes ud fra de konkrete forhold og ønsker.

Overordnet sikrer retningslinjen, at projekteringen for de konkrete arealer sker i henhold til skovlovens formål for offentligt ejede skove. Det betyder, at der ved planlægningen af skoven skal lægges særligt vægt på at bevare og øge skovens biologiske mangfoldighed og sikre at hensyn til landskab, natur, kulturmiljø, miljøbeskyttelse og friluftsliv tilgodeses. Desuden lægges der vægt på at fremme udviklings- og forsøgsvirksomhed.

Naturstyrelsens skovrejsning udføres ud fra principperne for naturnær skovdrift. Formålet med naturnær skovdrift er at udvikle artsrige og lokalitetstilpassede skove, inspireret af de artssammensætninger, bevoksningsstrukturer og dynamikker, der naturligt ville forventes udviklet på den enkelte lokalitet. Den naturnære tilgang til artsvalg og deres blandinger bidrager til, at de enkelte bevoksninger bliver robuste over for et varmere, vådere og vildere klima. En robusthed, der giver fremtidige generationer fleksibilitet i forhold til at lægge vægt på natur, drift eller andre formål i videreudviklingen af skoven.

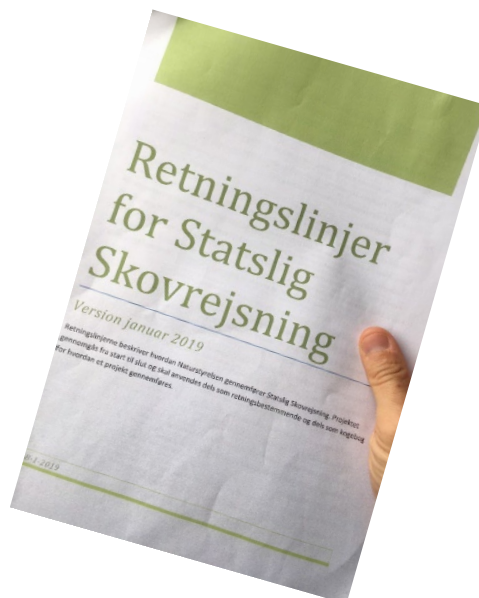
Indenfor rammerne af den naturnære tilgang gennemføres den konkrete projektering af arealerne som en iterativ proces, hvor forskellige temaer løbende holdes op mod hinanden, forfines og justeres frem til en endelig plan. Retningslinjerne foreskriver planlægningen skal gennemføres således, at:

- Naboer, borgere og relevante interesseorganisationer inddrages aktivt igennem hele planlægningsprocessen.
- Eksisterende landskabelige kvaliteter understøttes og nye landskabskvaliteter og variation tilføres i forbindelse med udformningen af det nye skovlandskab.
- Skovveje både understøtter skovdriften, sikrer gode adgangsforhold og rundtursmuligheder for brugerne og skaber spredningskorridorer for arter knyttet til lysåbne arealer.
- Naturlig hydrologi genskabes, og rørlagte vandløb åbnes under hensyntagen til at afvandingsforpligtigelser i forhold til naboer opretholdes, jf. vandløbsloven.
- Der plantes skovbryn langs alle skovens ydre kanter med stor artsvariation af hjemmehørende arter, og der udvikles forskellige typer af skovbryn langs åbne naturarealer i skoven (såkaldte indre bryn).
- Skyggepåvirkninger ved beboelsesejendomme minimeres ved at skovens kant trækkes 15-30 meter væk fra matrikelgrænser til beboelsesejendomme og at skoven her begynder med bryn af buske, således at højstammet skov får en afstand på 25 til 50 meter fra skel.
- Alle kendte fortidsminder beskyttes og plejes og der af hensyn til eventuelle ukendte jordfaste fortidsminder ikke dybdepløjes.

- 10-15% af det fremtidige skovbevoksede areal udlægges til naturlig tilgroning, for at understøtte biodiversiteten og tilføre variation i skovbilledet, både i tilgroningsfasen og på længere sigt.
- 10-40 % af skovrejsningens samlede areal udvikles til lysåbne naturarealer. Lysåbne områder udlægges bl.a. så der holdes afstand mellem den nyplantede skov og beskyttede naturtyper, således at skovens skygge ikke vil forringe deres kvalitet som levested for arter, der er knyttet til lysåben natur eller til solbeskinnede vandhuller.
- Eventuel forekomst af invasive arter bekæmpes jf. gældende lovgivning, så yderligere spredning som minimum forhindres.
- Eventuelle kommunale ønsker om at klimatilpasningsprojekter integreret i skovens planlægning søges imødekommet.
- Kommunen anmodes om at reducere skovbyggelinjen fra 300 meter til kun at omfatte arealet mellem skoven og eksisterende lovlig bebyggelse og kommuneplanlagte byzoneområder.
- Der udlægges en friluftszonering der skelner mellem stilleområder, friluftszoner og områder med faciliteter for friluftslivet, som f.eks. bålhytter mm.
- Der skabes partnerskaber mellem Naturstyrelsen, kommunen eller andre aktører og partnerskaber omkring etablering, drift og vedligeholdelse af særlige friluftsfaciliteter, som f.eks. MTB-spor eller naturplejetiltag som kogræsserforening, høsletslaug mm.
- Der skabes god tilgængelighed til skoven og der tages højde for eventuel senere etablering af separate ruteføringer for forskellige brugergrupper.
- Skovrejsningen og mulighederne for friluftsliv formidles ved alle større indgange og hele planlægningen sammenfattes og formidles online.

Publikationen Statslig skovrejsning – Rammer og retningslinjer kan tilgås via dette link:

https://naturstyrelsen.dk/media/277194/retningslinjer-for-statslig-skovrejsning_vnov2019.pdf

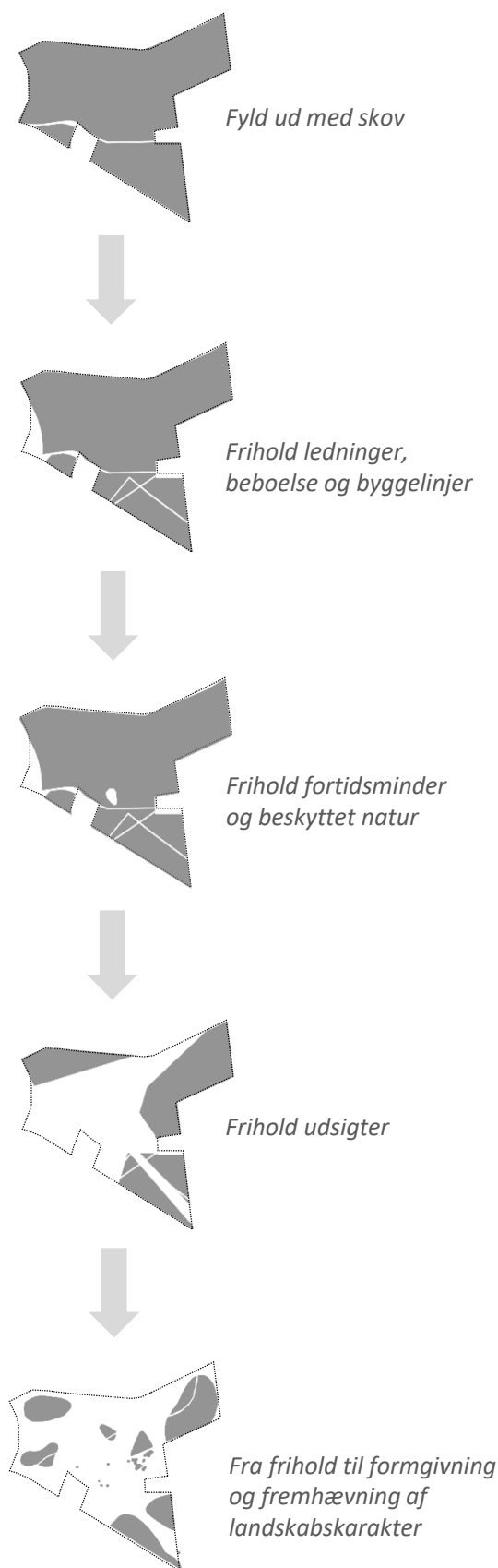

Udvidelse øst for Fruering

I delområdet for udvidelsen af Anebjerg Skov, øst for Fruering, er det særligt de landskabelige sammenhænge med Fruering landsby, Skanderborgs sølandskab og den bevaringsværdige landskabskarakter, der har påvirket planlægningen. Plantning af skov begrænses til holme i et fremtidigt græsningslandskab, så der skabes en bred overgangszon mellem de eksisterende skovmassiver i Anebjerg Skov, nord for Vestermøllevej og de åbne markflader mod syd.

De planlagte bevoksede områder er udformet, og artsvalg tilpasset, så deres udstrækning og endelige højde bevarer og indrammer det lange kig til Himmelbjerget. Buskads og lavskov danner forgrund og mellemgrund for den vide udsigt ud over Skanderborgs sølandskab og oplevelsen af Fruering, som landsbyen der skuer ud over landskabet. En grussti anlægges og leder fra Fruering Kirkevej op til udsigtspunktet midt i området. Herfra føres stien videre og krydser Vestermøllevej, på en strækning med god sigt til begge sider, og kobler sig på de eksisterende skovveje og stier nord for Vestermøllevej via en ny sti op og henover udsigtskilen. I udsigtskilens sydvestlige hjørne hugges enkelte egetræer fri som solitærtræer, så kilen åbner sig mere mod Skanderborg Sø, og der skabes visuel forbindelse mellem det eksisterende og det nye udsigtspunkt.

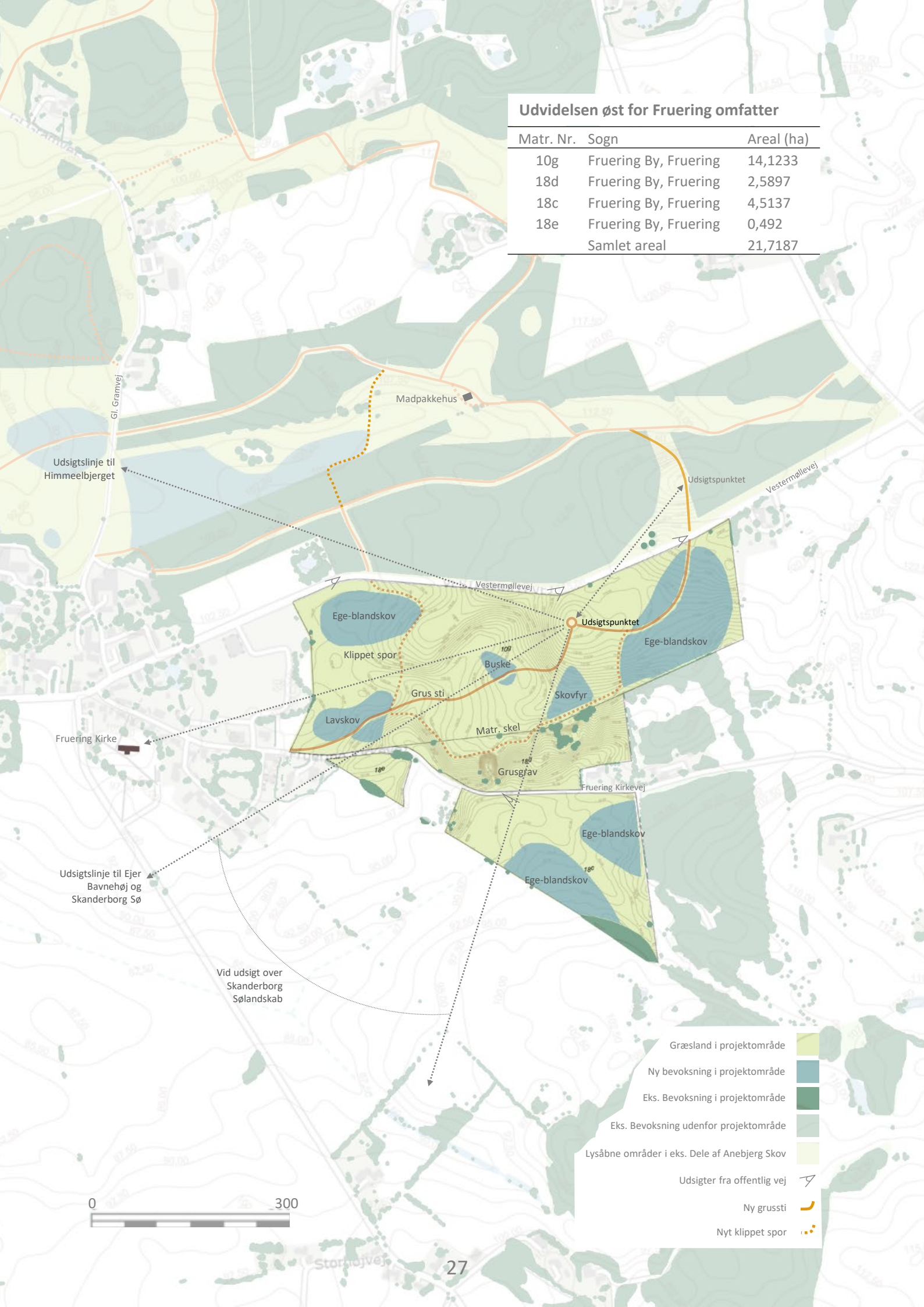
Klaplåger i hegnet og klippede spor gennem græsningsarealerne skaber en anden forbindelseslinje til stierne nord for Vestermøllevej tættere på Fruering. Der vil også blive et spor langs toppen af den stejle skråning ned til Fruering Kirkevej. Stien leder forbi eksisterende bevoksning og den lille grusgrav, der bevares som levested for digesvaler, jordboende bier, grævling m.fl. og habitat for flora knyttet til næringsfattig sandjord. Kommer man østfra ad Vestermøllevej vil oplevelsen af Fruering fortsat være, at man først ser kirken på stor afstand som landskabeligt pejlemærke i direkte i forlængelse af køreretningen. Når man når hen til svinget ligger vejen højere end terrænet syd for, og man oplever Fruering Kirke og landsbyens placering på toppen af det skrånende terræn videre ned mod Skanderborg Sø. Her vil den nye bevoksning med egeblandskov være med til at lede øjet i retning af kirken og ud over den vide udsigt mod syd. Herefter skjuler egeblandskoven kortvarigt kirken, som igen fremtræder tydeligt efter vejen svinger tilbage de sidste 150 meter frem mod ankomst til Fruering.

Diagrammatisk sammenfatning af areal bindinger og potentialer, der har påvirket planlægningen.

Udvidelsen øst for Fruering omfatter

Matr. Nr.	Sogn	Areal (ha)
10g	Fruering By, Fruering	14,1233
18d	Fruering By, Fruering	2,5897
18c	Fruering By, Fruering	4,5137
18e	Fruering By, Fruering	0,492
Samlet areal		21,7187

Gengivelse i akvarel af panoramabilledet (side 21-22) fra udsigtspunkt, der hidtil ikke har været offentligt tilgængeligt. Herfra kan man både se til Himmelbjerget, Fruering Kirke, og den vide udsigt over Skanderborg Sølandskab og videre mod Ejer Bjerge.

Akvarel, hvor nye skovbevoksede områder er tilføjet. Nye bevoksninger er udformet, og deres artsvalg tilpasset således, at deres udstrækning og udvoksede højde bevarer og indrammer det lange kig til Himmelbjerget og Fruering Kirke. Ny buskads og lavskov danner forgrund i den vide udsigten på tilsvarende måde, som eksisterende hegn og småskove danner mellemgrund i udsigten.

Stiers forløb og bevoksede og åbne områder er tilpasset landskabet, så de understøtter oplevelsen af terrænets bevægelser samt de naturgivne og kulturhistoriske overlejringer. Samtidig skaber bevoksningerne visuelle fikspunkter og kan være med til at give en fornemmelse af at være både i skoven og ude i det åbne, når man færdes ad de nye stier gennem området.

På vej fra Fruering op mod udsigtspunktet, maj 2023.

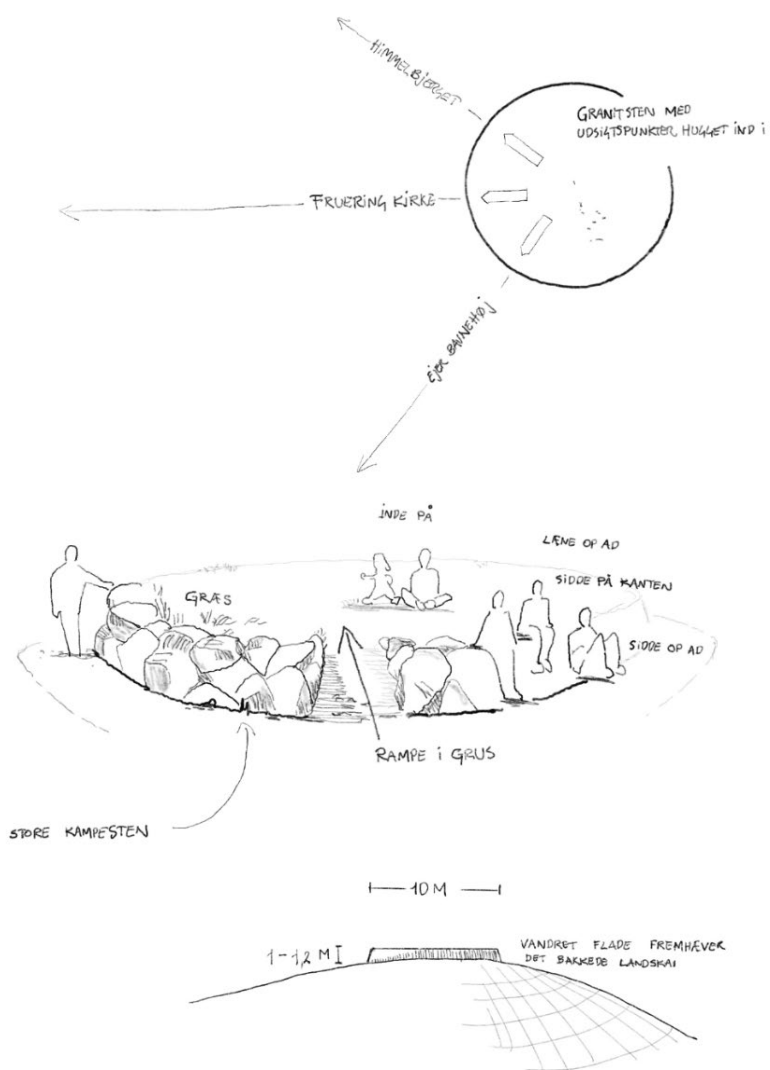
Markering af udsigtspunkt

En cirkulær kampestenssætning vil markere udsigtspunktet, hvor man både kan se til Himmelbjerget, Fruering Kirke, den vide udsigt hele vejen til Ejer Bjerget. Store kampesten kommer til at danne siderne, og en rampe leder fra den omkransende grussti op til græstæppet i stensætningens overflade, der bliver 10 m i diameter. Kløvede granitsten med inskription (hugget) kommer til at ligge i græstæppet og pege ud mod sigtelinjerne til Himmelbjerget, Fruering Kirke og Ejer Bavnehøj.

Stensætningens vandrette snit vil stå i kontrast til og fremhæve det bakkede landskab og komme til at fungere om et landskabeligt pejlemærke, et udsigtspunkt og et samlingspunkt.

Lysåbne naturarealer

Den nye grussti vil dele det store areal mellem Vestermøllevej og Fruering Kirkevej i to adskilte folde, der vil blive afgræsset. Dermed vil man kunne gå på tværs af hele området uden for hegn. De nye bevoksninger hegnes fra og hegnet sættes indledningsvis 5 meter fra bevoksningsgrænserne, for at give plads til selvsåning af træer og buske langs deres bryn. Efter 20-30 år indlemmes skovholmene i foldene som en samlet græsningsskov. De resterende lysåbne arealer, der ikke bliver en del af græsningsfoldene, vil blive drevet med tilbagevendende slæt. Både græsning og tilbagevendende slæt vil sikre, at der er løbende forstyrrelse, at næring langsomt bliver fjernet og at der ikke opbygges tykke førelag som hæmmer indvandring og spirring af blomstrende urter.

Ovenfor: illustration af stensætningen ved udsigtspunktets fremtoning i landskabet. Akvarel baseret på foto på modstående side.

Til venstre: principskitser for udformning af stensætningen

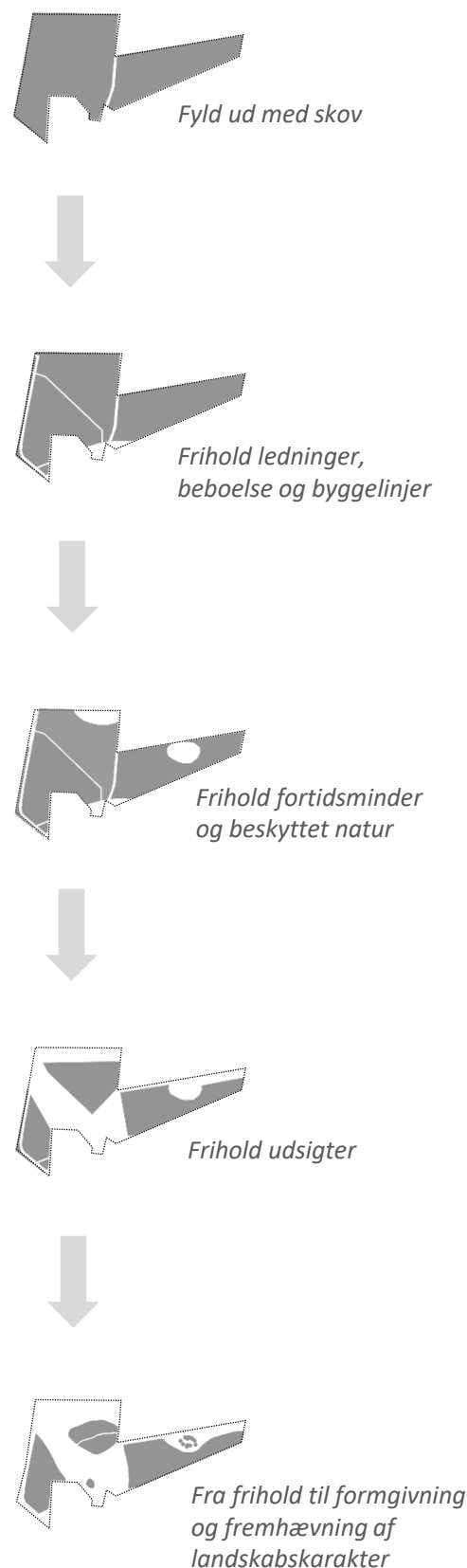
Udvidelse nord for Fruering

I delområdet nord for Fruering, er det særligt de landskabelige og kulturhistoriske sammenhænge med Fruering landsby og den gamle Præsteskov, der har været styrende for planlægningen og udformningen af bevoksede og lysåbne dele. Det åbne strøg, med udsigt gennem eksisterende dele af Anebjerg Skov hele vejen fra Anebjerggårdsvej i nordvest til Fruering Kirke, forlænges ind gennem det nye delområde. Et nyt skovbryn etableres som et bredt, hældende bryn med lave buske yderst efterfulgt af større buske og småtræer i overgangen til den bagvedliggende eksisterende bevoksning og smyer sig ind i sigtelinjen. Skovbrynets hældende profil sikrer, at løvværket ikke påvirker udsigten til kirketårnet hen over det levende hegn, der omgiver præstegården.

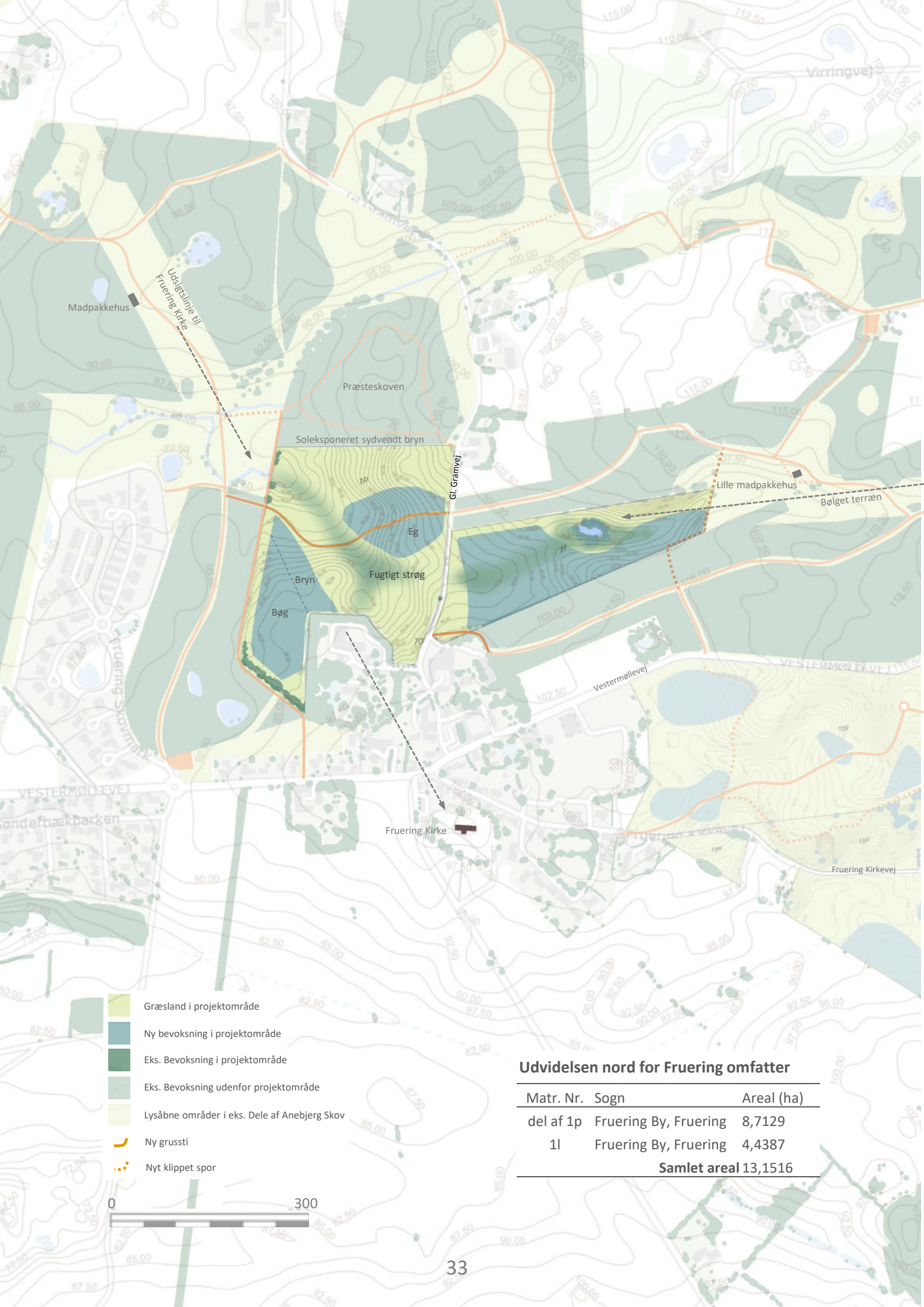
Ved ankomst til Fruering fra nord ad Gl. Gramvej vil Anebjerg Skov ad åre danne en portal hen over vejen, for så at trække sig lidt tilbage de sidste 150 meter og give fri udsigt hen over lysåben natur i mødet med Fruering. Ligeledes holder den nye bevoksning afstand til den gamle præsteskov, så den fortsat fremtræder tydeligt, som en selvstændig bevoksning. Præsteskovens sydvendte bryn og det fredede jorddige langs brynet, vil fortsat blive eksponeret for solen til gavn for krybdyr og andre varmeelskende, jordboende dyr.

Fra Virringvej i øst kiler der sig i dag et åbent strøg ind i Anebjerg Skov. Herfra er der udsigt til søspejlet i Mossø og man oplever det bølgede terræn gennem skovlandskabet (se oversigtskort side 22). Det åbne strøg fortsættes ind i det nye delområde, hvor det slynger sig omkring vandhullet og videre som en kile hele vejen ud til Gl. Gramvej. Når der bevares et åbnet strøg vil solens stråler både kunne nå vandspejlet i vandhullet og de gamle bredkronede egetræer, der står langs det nordlige skel til de eksisterende dele af Anebjerg Skov.

Kirkestien (Furten), der udgør en vigtig og flittigt benyttet forbindelse fra Fruering til skoven, opgraderes til en helårsti med grusbelægning. En ny krydsende grussti vil koble Furten til det eksisterende stisystem og dermed skabes samtidig en ny overordnet stiforbindelse mellem de vestlige og østlige dele af Anebjerg Skov.

Diagrammatisk sammenfatning af areal bindinger og potentialer, der har påvirket planlægningen.

- Græsland i projektområde
- Ny bevoksning i projektområde
- Eks. Bevoksning i projektområde
- Eks. Bevoksning uden for projektområde
- Lysåbne områder i eks. Dele af Anebjerg Skov
- Ny grussti
- Nyt klippet spor

Udvidelsen nord for Fruering omfatter

Matr. Nr.	Sogn	Areal (ha)
del af 1p	Fruering By, Fruering	8,7129
1l	Fruering By, Fruering	4,4387
Samlet areal		13,1516

Lysåbne områder

Stien gennem det store åbne område vest for Gl. Gramvej adskiller to folde, der vil kunne blive græsset. Øst for Gl. Gramvej vil de lysåbne arealer i dette delområde vil blive drevet med tilbagevendende slæt.

Både græsning og tilbagevendende slæt vil sikre, at der er løbende forstyrrelse, at næring langsomt bliver fjernet og at der ikke opbygges tykke førnelag som hæmmer indvandring og spirring af blomstrende urter.

Modstående side, nederst: Foto af udsigt til Fruering, fra eksisterende dele af Anebjerg Skov. Præsteskovens fremstrå tydeligt som et selvstændigt bevoksningsvolumen og kirketårnet ses hen over træerne i præstegårdens have. Markfalden der ses mellem Præsteskovens og præstegårdens have indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov nord for Fruering.

Modstående side, øverst: Gengivelse af foto i akvarel.

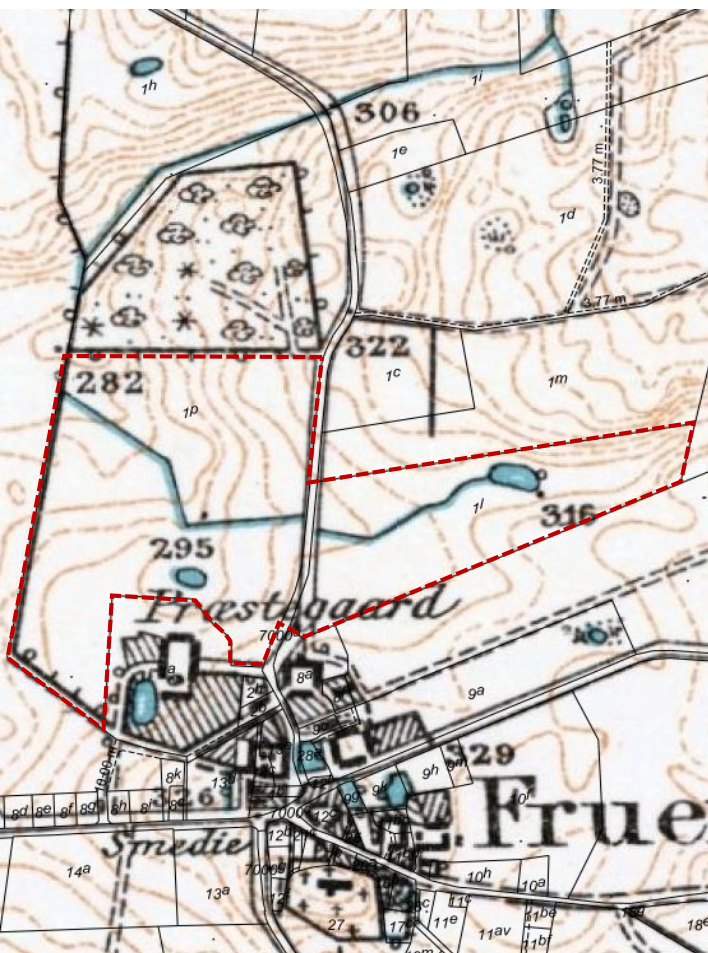
Denne side: Gengivelse, hvor volumen af nye skovbevoksede områder er tilføjet. Den nye bøgebevoksning afsluttes med et bredt, hældende bryn, så udsigten til Fruering Kirke er uforandret, og den gamle præsteskov tydeligt fremstår som et selvstændigt bevoksningsvolumen.

Fugtigt engstrøg genskabes

Gennemgang af historiske kort har vist, at der førhen har været et fugtigt strøg ned gennem området. Ved opmåling af Fruering Sogn i 1781, er der således i kortet indtegnet et fugtigt strøg vest for Gl. Gramvej kaldet Smede made. I dag løber vandet i nedgravede drænrør, og der er dermed et potentiale for at genskabe det fugtige strøg, ved at afbryde hoveddrænet mellem vandhullet øst for Gl. Gramvej og ned til det åbne vandløbsprofil i delområdet vestlige skel. Øst for Gl. Gramvej vil genskabelse af overfladevandets naturlige hydrologi bidrage til, at dele af den nye bevoksning kan udvikles til at få karakter af sumpskov. Vest for Gl. Gramvej vil den fugtig lavning bugte sig ned gennem det lysåbne område og dermed med tiden få præg af en tidvis våd eng.

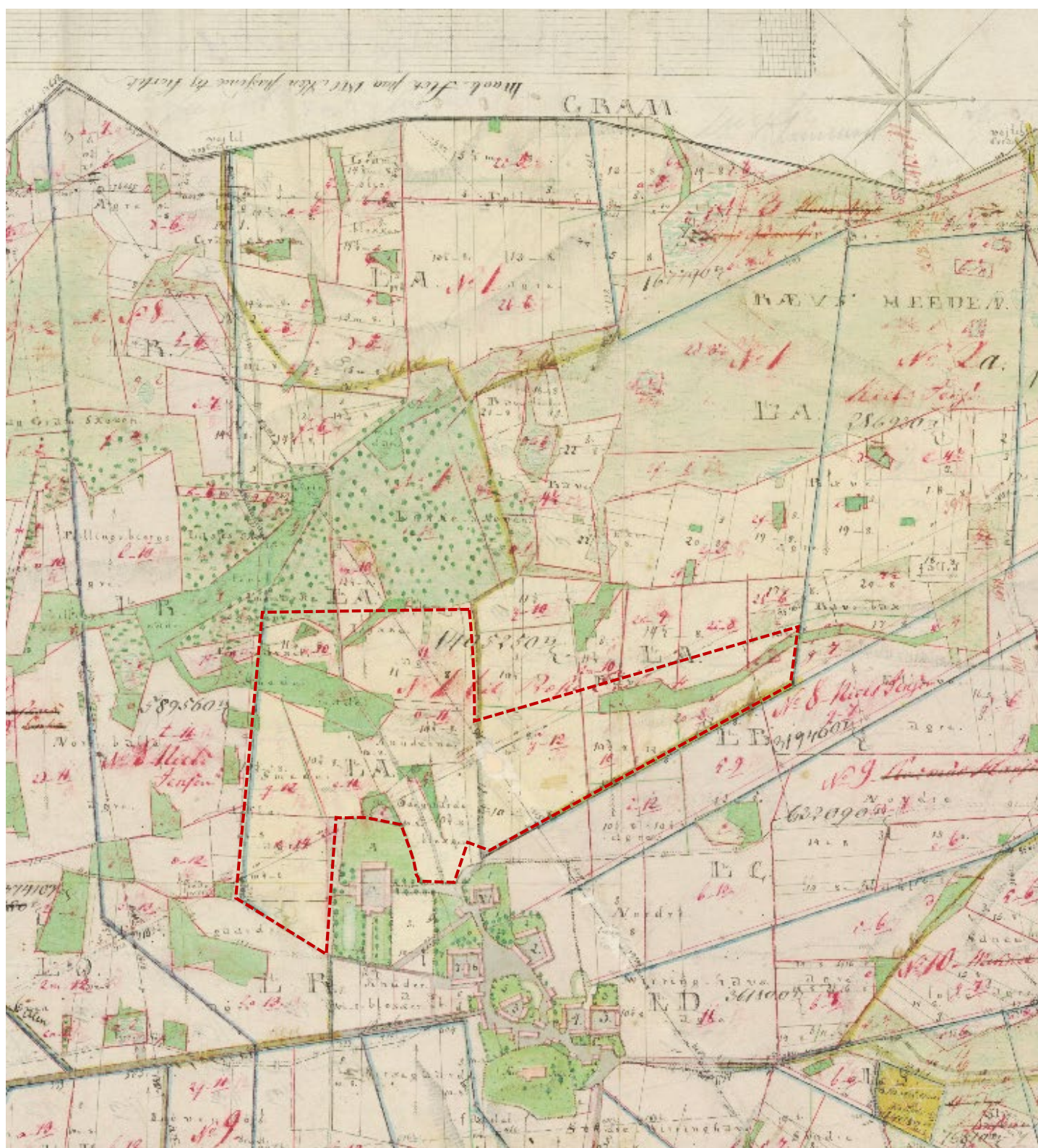
Ud over den kulturhistoriske fortælling, vil genskabelse af det fugtige strøg, med overfladevand i langsom bevægelse, tilføje et habitat for flora og fauna, som ellers ikke findes i Anebjerg Skov.

Øverst: Billede fra Gl. Gramvej ud over markfladen på matr. 1p, december 2022. Brønden i vejgrøften leder vejvand til hoveddrænet fra vandløbet til det åbne vandløbsprofil i de eksisterende dele af Anebjerg Skov. På marken ses minigraver, der frilægger det rørlagte drænsystem tre steder. I det følgende år blev vandmængde i drænsystemet løbende observeret.

Nederst: Lave målebordsblad 1901-1971 overlagt med nuværende matrikulære forhold. Kortet viser, at det rørlagte dræn var en åben grøftning gennem markfladen. Projektområdets afgrænsning er angivet med rød stiplede linje

Modstående side: Uddrag af kort over Fruering Sogn fra 1781. På kortet fremgår udstrækningen af det fugtige engstrøg, og dets navn 'Smede made', som det var, inden grøften dræned vandet væk. Ud over Smede made vidner kortet om den småskala variation og de glidende overgange i arealanvendelse, der kendetegnede det danske landskab indtil landboreformerne og fredskovforordningerne to fart i slutningen af 1700-tallet og begyndelsen af 1800-tallet. Afgrænsning af delområdet nord for Fruering, er vist med rød, stiplede linje.

Grønt eller mørke Grønt	
Grønt mellom Ager, faldene	
Dunge Grønt eller Dunge Lønn	
Stengårdar	
Torddige eller Buskgårdar	
Ager, faldene, Dungen	
Vage og stengårdar	
Ager, faldene, Grønt	
Fingbunde	
Grønt eller	

Grønt eller	
Under snø	
Tørve mæsse	
Vand kasse	
Vand stader	
Gårding huse	
Måvane	
Blått og Rødt	

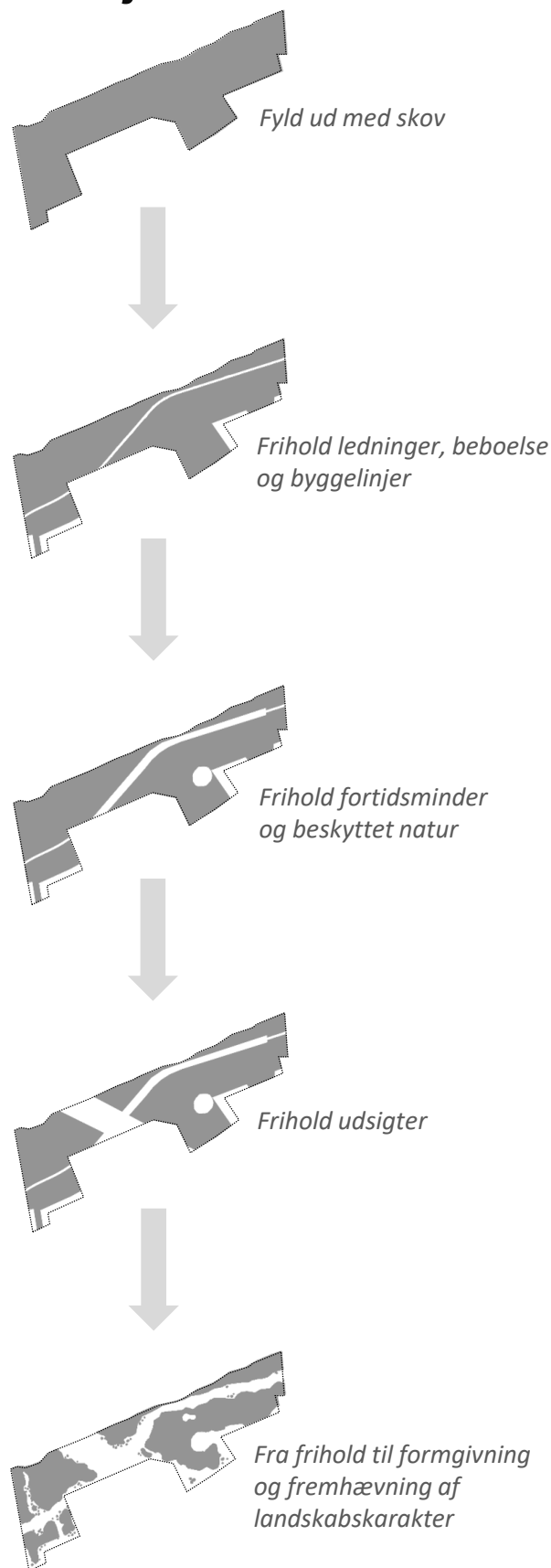
Udvidelse ved Stilling Landevej

I delområdet for udvidelsen ved Stilling Landevej har særligt tre elementer været styrende for planlægningen af bevoksninger og åbne partier. Med dette delområde sammenbindes den økologiske forbindelseslinje via Teglgraven til Illerup Ådal og det er ønskeligt at også den sidste rest af visuel forbindelse til Illerup ådal bevares. Dertil er der ved udformningen af strøg gennem området taget højde for nabohensyn ift. skyggepåvirkning og respektafstand til den fjernvarmeledning, der ligger nedgravet gennem hele projektområdet.

Delområdet ved Stilling Landevej slippes fri til naturlig tilgroning med frø, der spredes på arealet af vinden og dyrelivet. Området er rigt på frøkilder i form af de mange forskellige træ- og buskarter, der allerede har etableret sig i de tre slugter i delområdet, såvel som i den tilstødende Mallinggård Skov og Teglgraven samt haver og hegn omkring tilstødende beboelsesejendomme. Det store element af tilfældighed i den naturlige tilgroningsproces er vigtig i forhold til biodiversiteten og vil desuden tilføre sin helt egen form for struktur og variation i skovbilledet, som ikke findes i øvrige dele af Anebjerg Skov.

En del af delområdet (matr. 5c) har henligget som brak siden 2019. Her er den naturlige tilgroning allerede godt i gang. En blanding af 13 forskellige træ- og buskarter er spiret frem og er godt på vej til at danne et mosaikpræget mønster med spredte buske, træer og trægrupper spredt i græs- og urteopvæksten. Når de bliver lidt højere, vil de skabe lommer med læ omkring sig, hvor endnu flere vindspredte frø kan 'falde ned' og spire. Desuden tiltrækker de fugle, og dermed øges frøspredningen. Når de indvandrede træer og buske når frøsætningsalder, begynder de selv at sprede sig mere eller mindre talstærkt på arealet, og vil med tiden dække arealet med skov.

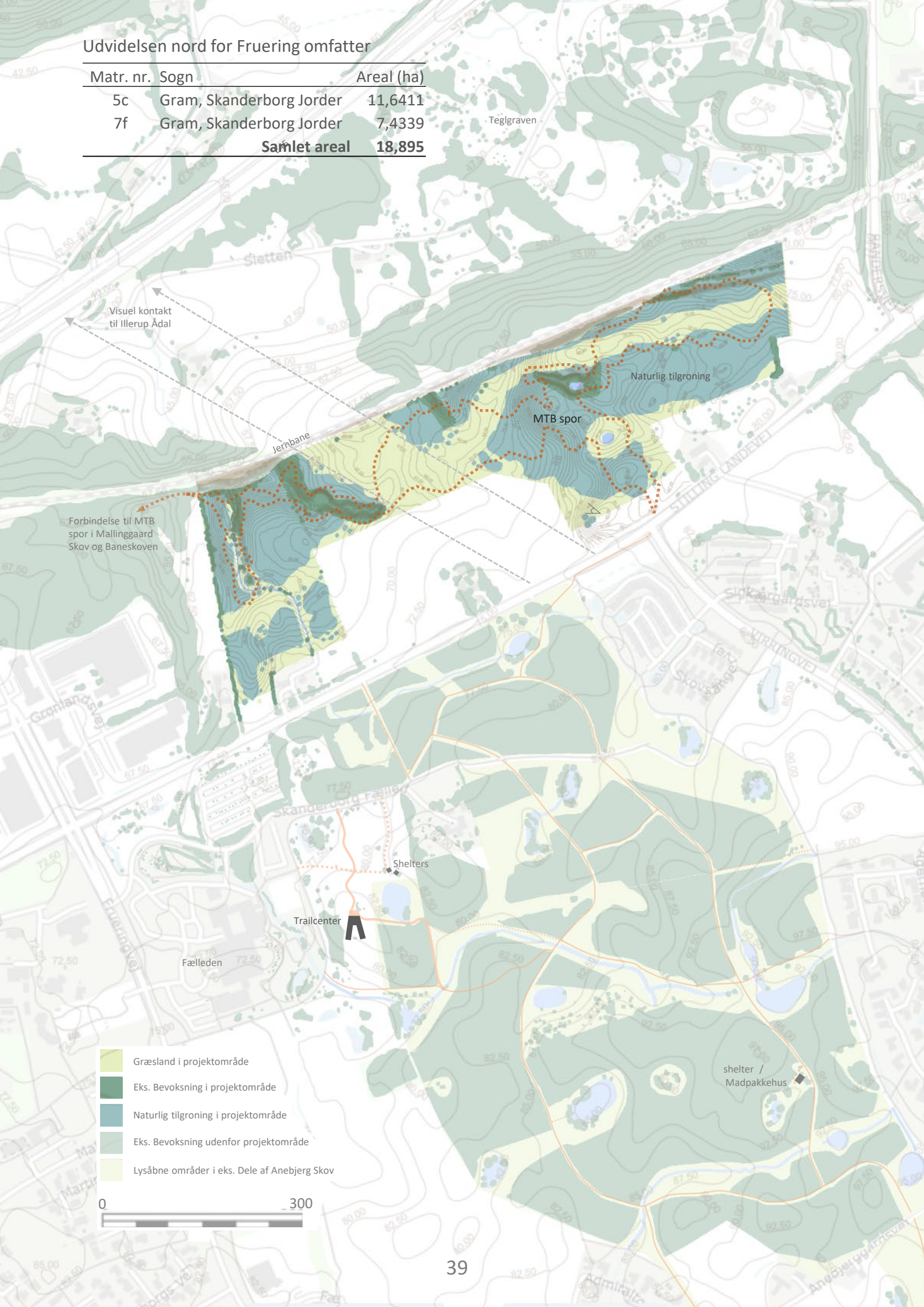
I de åbne strøg vil indvandrede træer blive ryddet med jævne mellemrum, hvorimod spredte buske sparres, så der dannes brede overgangszoner fra skov til det åbne, hvis artsrigdom og variation i tæthed og åbenhed både skaber mikrohabitater og ynglemuligheder for fugle og vildt, og er vigtige spredningskorridorer for flora og fauna. Dog vil kigget til Illerup Ådal blive holdt helt åbent.

Diagrammatisk sammenfatning af areal bindinger og potentialer, der har påvirket planlægningen.

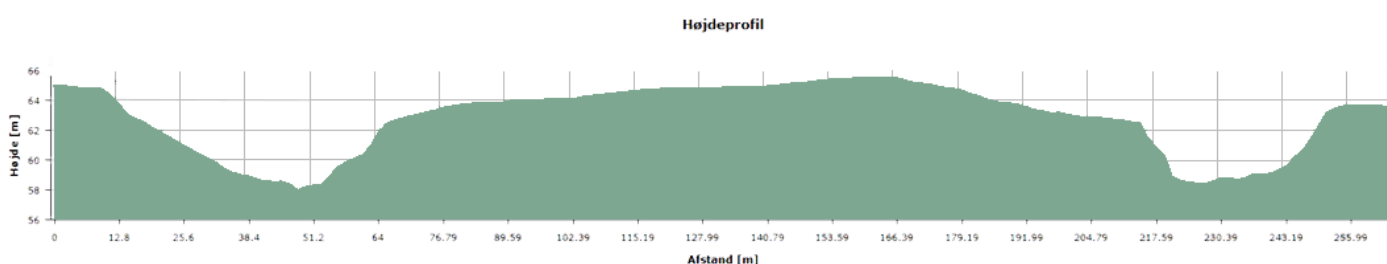
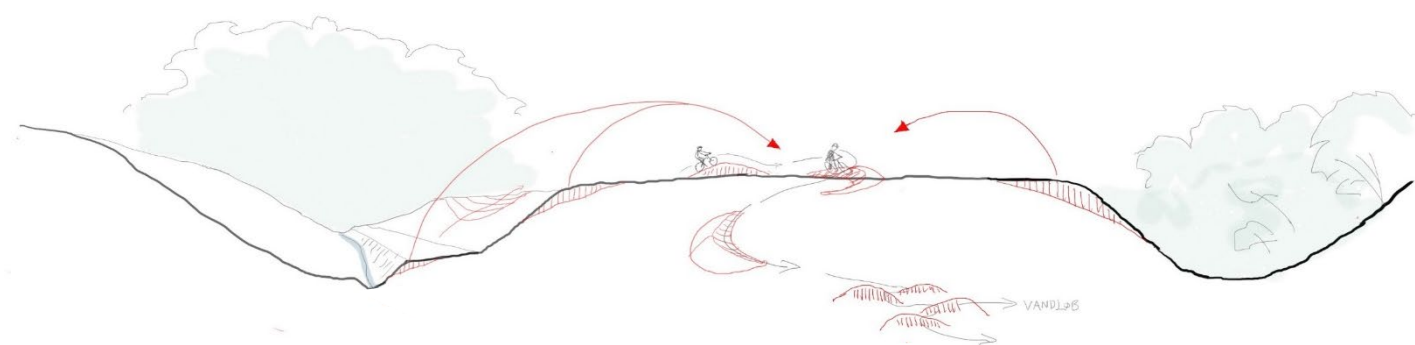
Udvidelsen nord for Fruering omfatter

Matr. nr.	Sogn	Areal (ha)
5c	Gram, Skanderborg Jorder	11,6411
7f	Gram, Skanderborg Jorder	7,4339
Samlet areal		18,895

- Græsland i projektområde
- Eks. Bevoksning i projektområde
- Naturlig tilgroning i projektområde
- Eks. Bevoksning udenfor projektområde
- Lysåbne områder i eks. Dele af Anebjerg Skov

Terrænprofil gennem de to vestlige slugter (nederst), hvor deres unaturligt stejle skråninger og deres bratte overgang til det omgivende terræn tydeligt fremgår. Princippet for nænsomme terrænregulering af skråningernes kroner. Terrænregulering begrænser sig til MTB sporets forløb, og afgravet jord indbygges MTB sporets forløb mellem slugterne for at skabe ønsket sidehældning i sving mm.

Mountainbike spor

Et MTB spor bliver etableret og leder ind på arealet fra lyskrydset ved Stilling Landevej – Virringvej. Sporet får en længde på 3,1 km, og slynger sig gennem arealet og leder tilbage til lyskrydset. I delområdet nordvestlige hjørne kobles MTB sporet, via passage hen over private arealer, sammen med MTB sporene i Mallinggård Skoven og Baneskov, og indgår dermed som en del af et samlet sporforløb på 8 km med mange højdemeter.

Erosionsslugternes møde med omkringliggende terræn

Gennem tidligere tiders landbrugsdrift i området ved Stilling landevej er der blevet 'skubbet jord' ud over de naturlige erosionsslugters sider, for at vinde mere opdykningsareal. Overgangen fra slugtens sider og det omkringliggende terræn er derfor blevet meget brat og skråningerne 'unaturligt stejle'. Nænsom og stedvis terrænregulering af de øverste dele af skråningerne vil bidrage til, at genskabe et mere naturlig møde mellem erosionsslugterne og det omkringliggende terræn, og gør det desuden samtidigt muligt, at føre MTB sporet ned og op ad de øvre dele af slugternes sider. Terrænregulering vil begrænse sig til afgravning af tidligere påfyldt jord, og afgravet jord bliver indbygget i MTB sporet på fladerne mellem slugterne, for at skabe sidehældning i sving mm.

Biologer fra Skanderborg Kommune, har gennemgået hele delområdet ved Stilling Landevej, og konkluderet at der ikke er konflikter mellem nuværende og fremtidige naturinteresser og MTB sporets linjeføring.

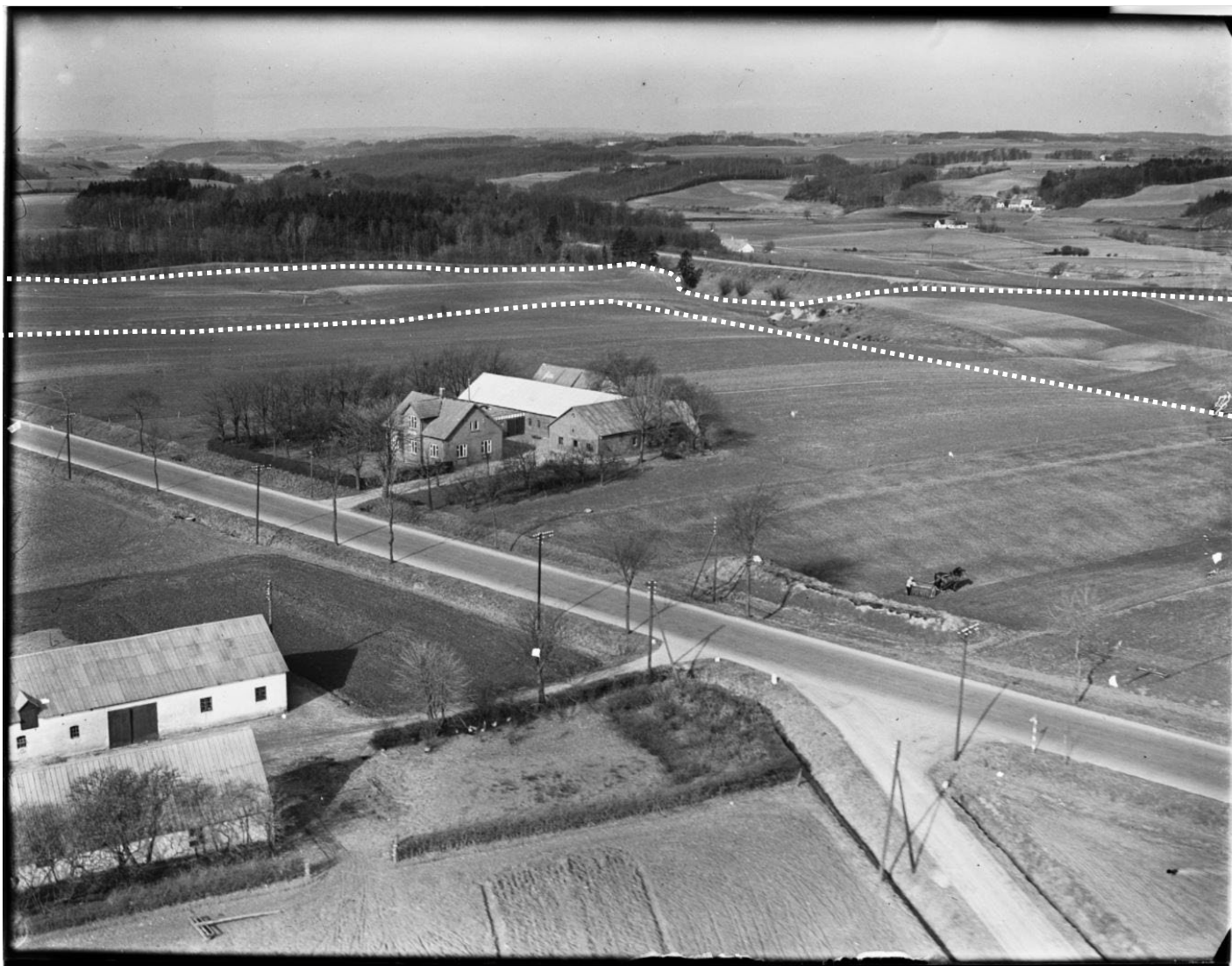

Foto fra 1950, hvor der er visuel forbindelse med Illerup Ådal i det noget mere sparsomt bevoksede landskab. Arealer mellem de to stiplede linjer indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov. De i dag tilgroede erosionsslugter var træløse og fremstår med mere eller mindre naturligt terræn. Foto: Danmark set fra luften, Det Kgl. bibliotek

Gruber fra oldtiden

Arkæologiske undersøgelser i forbindelse med nedgravning af fjernvarmeledningen dokumenterede spredte kogestensgruber med trækulsholdigt fyld og ildskørnede sten samt en større lertagningsgrube.

Kogestensgruber har formentlig været brugt til madlavning, og er en hyppigt forekommende anlægstype fra bronzealderen og før-romersk jernalders bopladser.

Lertagningsgruber er en nærmest fast bestanddel af en boplads' aktivitetsområde, og ligesom kogestensgruberne er det er en anlægstype, der ikke systematisk undersøges, delvis grundet deres hyppighed. Ler til både keramikfremstilling og husbygning har haft en central betydning på bronzealderens bopladser, og efter endt lertagning har mange af gruberne i perioder været genanvendt som affaldsgruber.

Udrustet med print af disponeringsplanen og en stor bunke afsætningsflag, blev bevoksnings-grænser og stiforløb 'skitseret' i fuld skala. Billedet viser denne skitseringsproces på arealet syd for Fruering Kirkevej. På den anden side af Fruering Kirkevej ses den grusgrav af nyere dato, der indgår i projektområdet.

Tegnet 1:1 i landskabet

Efter en overordnet disponering for hvert af de tre delområder, blev den videre konkretisering af planerne i vid udstrækning flyttet fra kortet og ud i landskabet. Udrustet med print af disponeringsplanen, kamera og en stor bunke afsætningsflag, blev bevoksningsgrænser og stiforløb 'skitseret' i fuld skala. Først når der var enighed om formgivningen, blev afsætningspindenes GPS koordinater aflæst. Hjemme på kontoret blev GPS koordinaterne indlæst i GIS-systemer.

DEL III

Vurdering af skovrejsningens miljøpåvirkninger

*Anebjerg Skov. Spredte, selvsåede
tjørnebuske danner en bred
overgangszone på skråningen mellem
skov, plantet i 2012 og vandspejl.*

Skovrejsningen omdanner det bynære landbrugslandskab med infrastrukturanlæg til et varieret skov- og naturområde. En forandring, der berører en række miljømæssige forhold i bred forstand. De følgende sider sammenfatter Naturstyrelsens tilpasning af projektet i forhold til stedets arealbindinger, eksisterende kvaliteter og miljømæssige forhold. Beskrivelserne ledsages af vurderinger af projektets indvirkning på de enkelte faktorer. Tilpasninger og vurderinger er foretaget i samråd med berørte parter og Skanderborg Kommune.

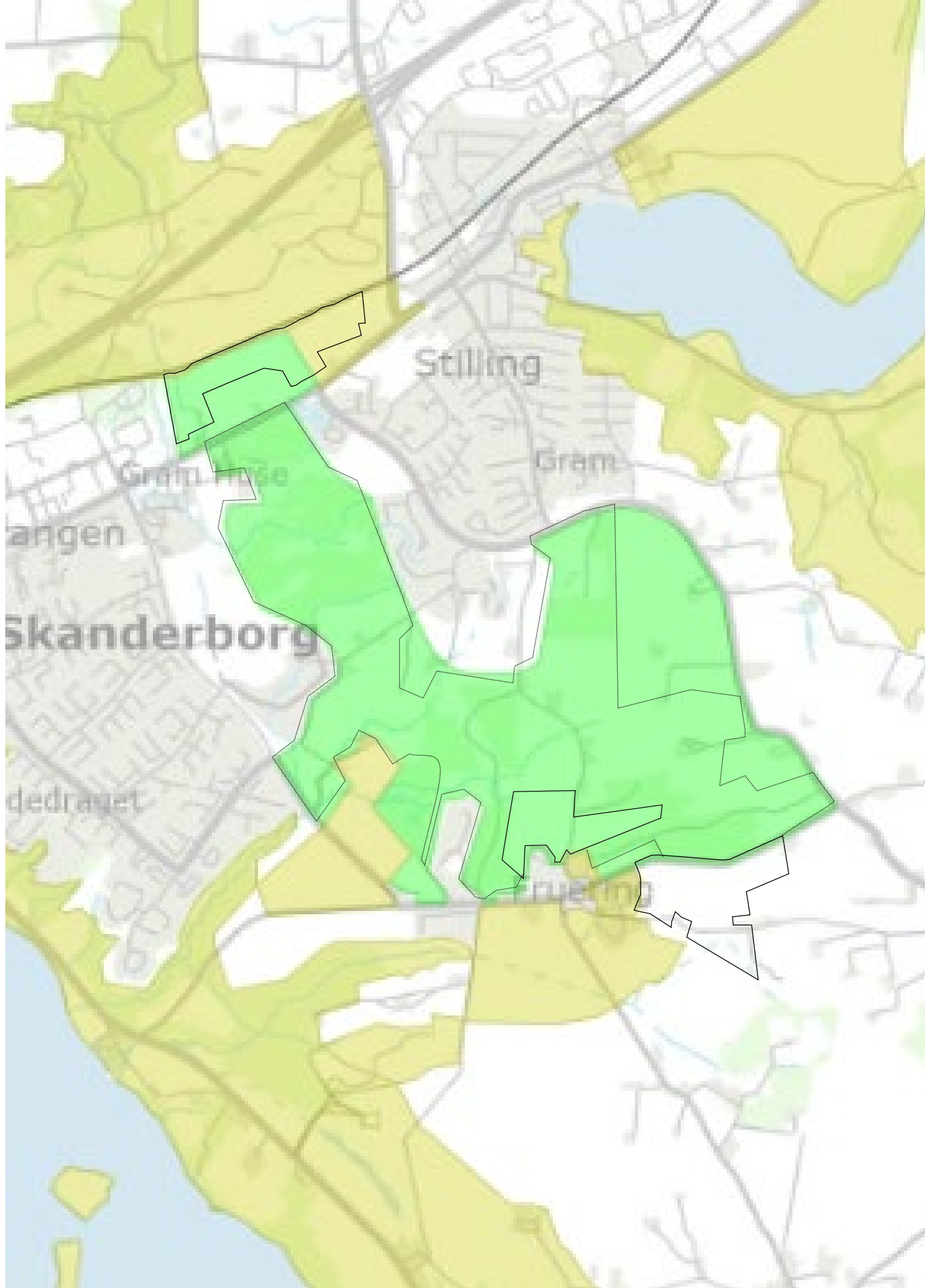
Planinteresser og landskabsværdier

Alle tre delområder, hvor Anebjerg Skov udvides, er beliggende i landzone. I den gældende Kommuneplan er både eksisterende dele af Anebjerg Skov og de tre nye områder, udpeget som potentiel økologisk forbindelse, der skaber en grøn korridor på tværs af bybåndet (se kort side 19). Udvidelsen af Anebjerg Skov understøtter disse økologiske forbindelser og skaber de endelige overgangszoner til det omgivende landskab.

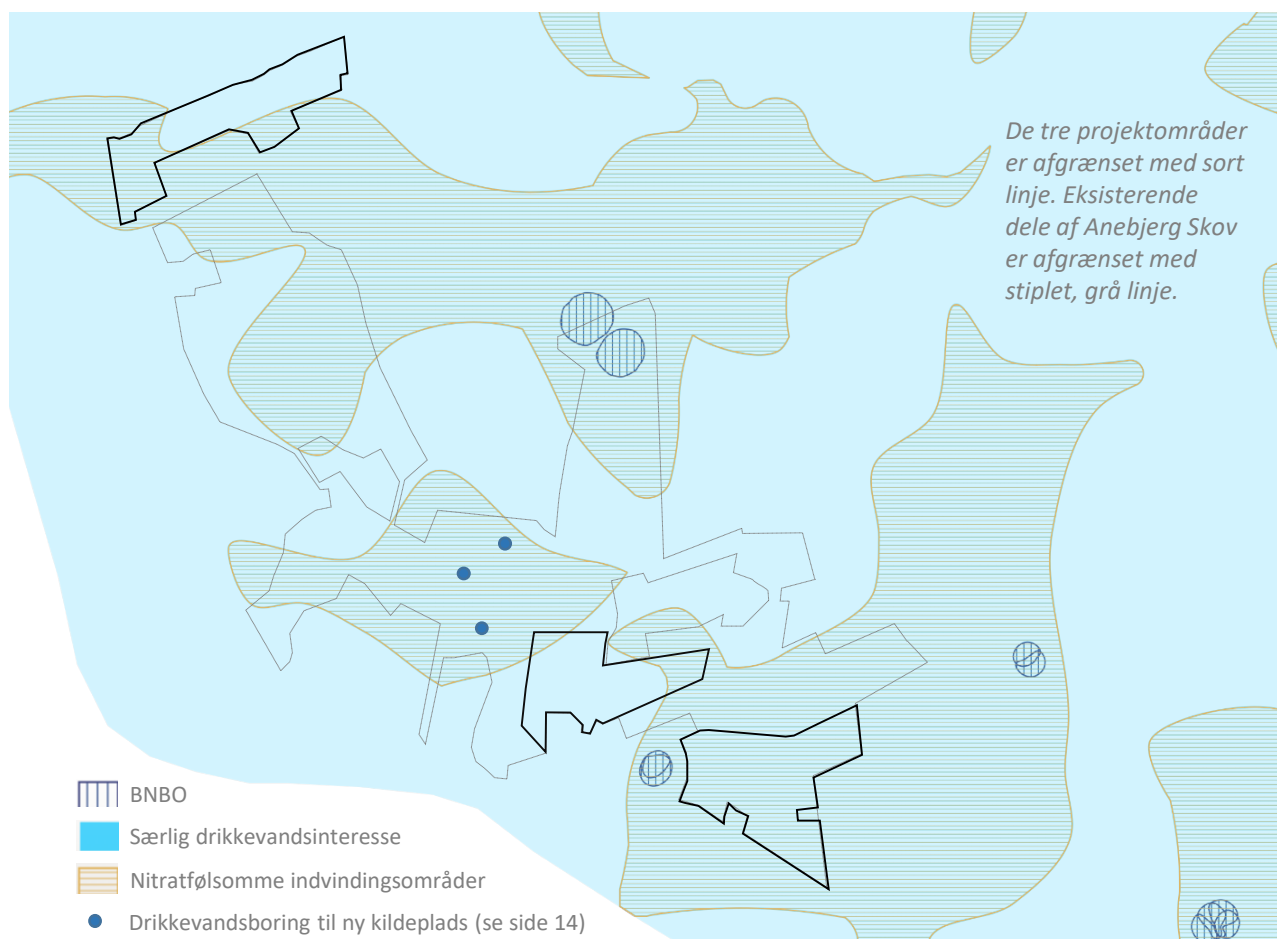
Som det fremgår af kortet side 45 er delområdet nord for Fruering og størstedelen af delområdet ved Stilling Landevej del af det store område, som i Kommuneplanen er udpeget til skovrejsning ønsket. Delområdet øst for Fruering ligger i neutral zone for skovrejsning. Ved Stilling landevej er 6,5 hektar (del af matr. 5c Gram, Skanderborg Jorder) af delområdet for udvidelse af Anebjerg Skov udpeget som skovrejsning uønsket. Skanderborg Kommune har meddelt, at arealets planstatus ændres til skovrejsning ønsket. Ændringen er begrundet i, at den planlægningsmæssige status er ændret fra at være perspektivareal for byformål til nu at være omfattet af kommuneplanramme til rekreative formål.

Sammen med de eksisterende sydøstlige dele af Anebjerg Skov og private skovrejsninger, er delområderne nord og øst for Fruering udpeget som bevaringsværdigt landskabsområde (se kort side 19). De to delområder ligger desuden helt eller delvist i et område, der er udpeget til at have specifik geologisk bevaringsværdi. Kommuneplanen peger på at landskabets dannelsesform ikke må sløres inden for et sådant område. Som beskrevet i rapportens del II er skovbeplantningerne nøje indpasset i landskabet i alle delområder, så udsigter og terrænformer fortsat kan ses og endog visse steder fremhæves, og det vurderes derfor at skovrejsningen ikke vil komme til at ødelægge eller sløre de karakteristiske landskabsformer i området. Planerne for skovrejsningen er blevet til i dialog med Skanderborg Kommune.

Der er ikke udpeget råstofområder inden for Anebjerg Skov herunder heller ikke i de tre nye delområder for skovrejsning. Delområderne ligger ikke inden for områder udpeget som værdifuldt kulturmiljø eller med kulturhistorisk bevaringsværdi jf. kommuneplanen for Skanderborg Kommune. Naturstyrelsen og Skanderborg Kommune vurderer, at de konkrete planer for udvidelse af Anebjerg Skov (beskrevet side 16-41) ikke er i konflikt med andre planinteresser. Desuden at den planlagte skovrejsning vil understøtte eksisterende landskabsværdier og karaktertræk i området og tilføre nye landskabskvaliteter. Derudover vil stisystemerne forbedre tilgængeligheden til landskabet og give mulighed for helt nye rundture, oplevelser og adgang til udsigtspunkter, der hidtil ikke har været offentligt tilgængelige.

Udpegnig af skovrejsning ønsket (grøn), uønsket (gul) og neutral (ingen farve). Den ydre afgræsning af eksisterende dele af Anebjergheden er vist med stiple, sort linje. Delområder, hvor skoven udvides i 2024 vises med fuldt optrukket, sort linje.

Grundvand og drikkevandsinteresser

Et af de primære formål med den bynære skovrejsning i Anebjergområdet er at beskytte grundvandet og dertil knyttede drikkevandsinteresser ved, at landbrugsdrift med brug af gødning og pesticider ophører på arealerne. I skoven bliver der ikke gødet eller sprøjtet med pesticider. Dermed fungerer skoven som et beskyttende lag over grundvandet og en varig beskyttelse af fremtidens drikkevand.

I alle tre delområder, såvel som øvrige dele af Anebjerg Skov, er der særlige drikkevandsinteresser (se side 14). Af de tre nye delområders samlede areal på 54 hektar er 36 hektar desuden udpeget som nitratfølsomme indvindingsområder (se kort side 46). Der er ingen boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) i delområderne.

Der er ingen kortlagte jordforureninger inden for projektområdet, der heller ikke er omfattet af kommunens områdeklassificering. Det vurderes derfor, at projektet ikke vil medføre risiko for mobilisering af jordforurening, der kan påvirke grundvandsforekomster negativt.

Prøveboring vest for Madpakkehuset i Anebjerg Skov, juni 2019. Jordprøver fra hver meter fotodokumenteres og klargøres til laboratorieanalyser.

Overfladevand

I Anebjerg Skov er der som tidligere beskrevet mange mindre vandløb og vandhuller (se side 15), og en stor del af disse er beskyttet i henhold til naturbeskyttelseslovens §3. I de tre nye delområder for skovrejsningen er der to mindre vandhuller hhv. i delområdet ved Stilling Landevej og delområdet nord for Fruering. Der er ingen beskyttede vandløb inden for de nye delområder (se kort over beskyttet natur på side 59).

Anebjerg Skov ligger i hovedvandopland 1.5 Randers Fjord. I henhold til vandområdeplanerne for 2022-2027 er der i Anebjerg Skov ingen målsatte vandløb og ingen målsatte søer. Delområdet ved Stilling landevej ligger i oplandet til Illerup Å og dermed til Mossø, der begge er målsatte til at skulle opnå god økologisk tilstand. De to delområder ved Fruering ligger begge i oplandet til Skanderborg Sø, der ligeledes er målsat til at skulle opnå god økologisk tilstand. Både Mossø og Skanderborg Sø er dog undtaget fra kravet om at opnå miljømålet om god økologisk tilstand inden år 2027, dvs. der er givet fristforlængelse. Miljøstyrelsen vurderer at Mossø i dag samlet set har en moderat økologisk tilstand, mens Skanderborg Sø er vurderet til at være i dårlig økologisk tilstand.

Når Anebjerg Skov udvides med de tre nye delområder, bliver disse taget ud af landbrugsmæssig drift og dermed ekstensiveres driften og brug af gødning og pesticider ophører på arealerne. Dette medfører mindsket udledning af næringsstoffer og evt. pesticidrester til både grundvand, vandløb og søer. I samarbejdsaftalen om Anebjerg Skov, der blev underskrevet i 2007 er det således vurderet, at ophør af gødningstilførsel på de potentielt 300 hektar skovrejsningsareal vil reducere kvælstofudvaskningen til Skanderborg Sø (Gudenåsystemet) med op mod 10 ton årligt, sammenlignet med niveauet før skovrejsningen.

På ovenstående baggrund vurderes det, at skovrejsningen understøtter målopfyldelse for målsatte overfladevandområder, jf. lov om vandplanlægning.

Naturlig hydrologi

I delområdet øst for Fruering ændres der med projektet ikke aktivt på afvandingen. Naturstyrelsen er ikke bekendt med at der skulle være aktive rørlagte dræn på det pågældende delområde, og dermed ikke noget umiddelbart potentiale for genopretning af mere naturlig hydrologi. I delområdet ved Stilling landevej vil der blive foretaget søgegravning for at lokalisere og bryde eventuelle dræn, der dræner vand fra den beskyttede sø, der reelt er uden vand store dele af året. I delområdet nord for Fruering planlægges det, som beskrevet på side 36, at genskabe et fugtigt strøg med et forløb fra det lille vandhul øst for Gl. Gramvej og i retning mod vest. Området fremgår af gamle kort som en våd eng (se kort side 37).

Genskabelse af det tidvise fugtige strøg gennemføres ved at bryde hoveddrænledningen og i stedet lade overfladeafstrømning fra arealerne samle sig og løbe på overfladen i den naturlige lavning, der er i terrænet. Der etableres ikke et egentlig vandløbsprofil. Strækningen, hvor drænet afbrydes, er i alt ca. 470 m. Drænledningen graves op punktvis i strækninger på mindst 5 m og rørender afproppes, hvorefter udgravningen igen kastes til. Ved Gl. Gramvej bevares de to eksisterende nedløbsbrønde og rørledningen, der fører vandet under vejen. På østsiden af vejen frakobles dræntilløbet, så overfladevandet tilbageholdes i den nye bevoksning og enten optages i plantevæksten eller nedsiver i jordbunden. Når nedløbsbrønden bibeholdes, undgås det at eventuel opstuvet vand løber over vejen, men i stedet som hidtil vil kunne løbe ned i brønden gennem topristen og under vejen. Vest for Gl. Gramvej føres drænudløbet fra brønden til terræn, hvor terrænkoten gør dette muligt og vandet løber herfra videre på overfladen.

Dræn fra privat ejendom (matr. nr. 1d Fruering By, Fruering) blev ledt til terræn i eksisterende del af Anebjerg Skov i sommeren 2023. Herfra løber vandet i et terrænnært vandløbsprofil til matr. nr. 1l der indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov nord for Fruering. Billedet viser det nyanlagte vandløbsprofil

Det er undersøgt om der opstrøms skulle være andre dræn, der leder vand til delområdet. Naturstyrelsen ejer størstedelen af vandoplandet, og der er rejst skov i en stor del af området. Mod hhv. nordøst og mod syd i oplandet er der nogle enkelte privatejede matrikler, hvor det efter dialog med ejerne vurderes, at der ikke findes dræn, der leder vand sydfra til drænet på Naturstyrelsens grund. Fra nord findes en drænledning fra privat ejendom (matr. nr. 1d Fruering By, Fruering), der har været koblet på drænledningen lige umiddelbart vest for det lille vandhul (matr. nr. 1l Fruering By, Fruering). Drænet er i løbet af de sidste år blevet gennembrudt af træerødder med deraf følgende dårlig funktion. Efter aftale med naboen er drænet derfor omlagt på Naturstyrelsens grund i sommeren 2023 til et lukket rør, der ledes til udløb på terræn på Naturstyrelsen matr. 1m Fruering By, Fruering i en kote, der er 5 meter lavere en drænets indløbskote til Naturstyrelsens grund. Her fra løber vandet på terræn til det nye delområde (se billede ovenfor). Grundet den store niveauforskel, vil der fortsat sikres god afvanding fra den opstrøms liggende private mark.

Ændring fra lukket rørledning til afstrømning på terrænoverfladen vil medvirke til at forsinke vandets vej til Skanderborg Sø. Det topografiske opland til delområdet (0,6 km²) er meget lille i forhold til søens samlede opland (ca. 100 km²), og ændringen vil derfor næppe kunne måles. Derimod vurderes det, at ændringen til mere naturlig hydrologi er positivt i forhold til naturindholdet i området. Desuden at ændringen ikke vil have negative konsekvenser for opstrøms eller nedstrøms arealer og vandforekomster.

Respektafstande

Ledninger og infrastruktur

I alle tre delområder er de lysåbne arealer planlagt med afsæt i tracéerne for jordlagte fjernvarmeledninger, spildevandsledninger, kloakering, elkabler og fibernet. Som det fremgår af de diagrammatiske sammenfatninger af arealbindinger og potentialer, der har påvirket planlægningen af hver af de tre delområder (se side 26, 32 og 38) er de åbne strøg tilpasset, så de respekterer sikkerheds- og respektafstande til de tekniske anlæg, og er efterfølgende udformet så de skaber sigtelinjer og brede overgangszoner mellem skov og åbne områder af stor værdi for biodiversiteten og oplevelsen af landskabet.

Skanderborg-Hørning Fjernvarme er blevet hørt vedrørende planerne om at bryde hoveddrænet, mellem søen og det åbne vandløbsprofil i vestlige skel af delområdet nord for Fruering. Skanderborg-Hørning Fjernvarme har ingen indsigelser mod den planlagte genskabelse af overfladevandets naturlige hydrologi.

Skanderborg Forsyning har en regnvandsledning fra Fruering i samme område. Planlægningen af afbrydelsen af dræn er derfor sket i dialog med dem. Skanderborg Forsyning oplyser at drænledningen og regnvandsledningen er to separate systemer, hvorfor ændring af lukket drænsystem til et åbent forløb på terræn ikke vurderes at påvirke deres anlæg.

I delområdet ved Stilling Landevej, ryddes opvækst af vedplanter løbende i en afstand af 10 meter fra jernbanens spormidte. Herved overholdes de tinglyste frirumsprofiler for det nye køreledningsanlæg. For yderligere at begrænse behov for beskæring eller fældning, vil træarter generelt blive fældet yderligere 10 meter fra spor, så den naturlige tilgroning ad åre udvikles til et hældende bryn af buske og småtræer.

På baggrund af ovenstående vurderes skovrejsningen samlet set ikke at påføre en sikkerhedsrisiko eller en hindring for fremtidig drift og vedligehold af jernbane og jordlagte ledninger.

Nabohensyn

De nye bevoksninger etableres generelt med stor afstand (> 30 m) til beboede naboejendomme og tilhørende haver. Der vil derfor ikke forekomme skyggevirkning, selv når skoven efter mange år opnår sin fulde højde. Kun ved Fruering Præstegård, plantes skoven tæt til naboskel. Her vil skovens volumen med tiden blive en forlængelse af den eksisterende bevoksning i præstegårdshaven og omkransende hegn (se kort side 33 og illustration side 35).

De nye stisystemer er tilsvarende planlagt med udgangspunkt i at skabe god tilgængelighed og forskellige rundtursmuligheder uden at skabe nabogener. Af samme anledning anlægges en ny skovvej fra Gl. Gramvej ind til eksisterende skovvej mod øst, så skovens gæster fremadrettet ledes uden om den nuværende adgang hen over Gl. Gramvej 67's private grund (se side 32-33). Denne stiforbindelse anlægges efter ønske fra ejer af Gl. gram 67.

På et velbesøgt borgermøde d. 16. august 2023 var ca. 80 fremmødte naboer, brugere af skoven og andre interessenter enige om, at de konkrete planer for hver af de tre delområder viser hensyn til både skovens brugere og naboer.

Kirkestien (Furten) udgør en vigtig og flittigt benyttet forbindelse fra Fruering til skoven. Stien løber parallelt med fredet dige.

Fredninger og kulturarv

Fredninger

Ifølge de online tilgængelige oplysninger fra Kulturstyrelsen, er der ingen fredninger indenfor hverken de eksisterende dele af Anebjerg Skov eller de tre nye delområder, hvor skoven udvides.

Nærmeste fredning er kirkefredningen omkring Fruering Kirke (Reg. Nr. 01905.02), hvor der ikke må bebygges eller opføres andre anlæg. Kirkegården er desuden registreret som et fortidsmindeareal (kulturarv, Steds- og lokalitetsnr. 160204-79). Det fredede område ligger ca. 190 m fra det nærmeste punkt på delområdet øst for Fruering. Sigtelinjer til Fruering Kirke er i øvrigt som beskrevet ovenfor indarbejdet i udformningen af det nye skovlandskab, se også kort side 27 og 33 og beskrivelser under afsnittet "Byggelinjer" side 56. På baggrund af skovbeplantningernes indpasning i landskabet, vurderes skovrejsningen ikke at være i strid med fredningens formål eller i øvrigt påvirke den.

Et større fredet område syd for og omkring Stilling Sø (Reg. Nr. 0277701) ligger godt 700 m fra de nordøstligste eksisterende dele af Anebjerg Skov og 1 km fra det nye delområde øst for Fruering. Mod vest findes også et fredet område ned mod Skanderborg Sø. Dette område ligger ca. 700 m fra eksisterende dele af Anebjerg Skov og ca. 1 km fra de nye delområder nord og øst for Fruering. Begge Fredninger er landskabsfredninger og peger primært på at undgå ny bebyggelse i områderne. Grundet fredningernes sigte om at bevare landskabet og afstanden taget i betragtning, vurderes skovrejsningen ikke at være i strid med fredningernes formål eller i øvrigt påvirke dem.

Kulturarv og fortidsminder

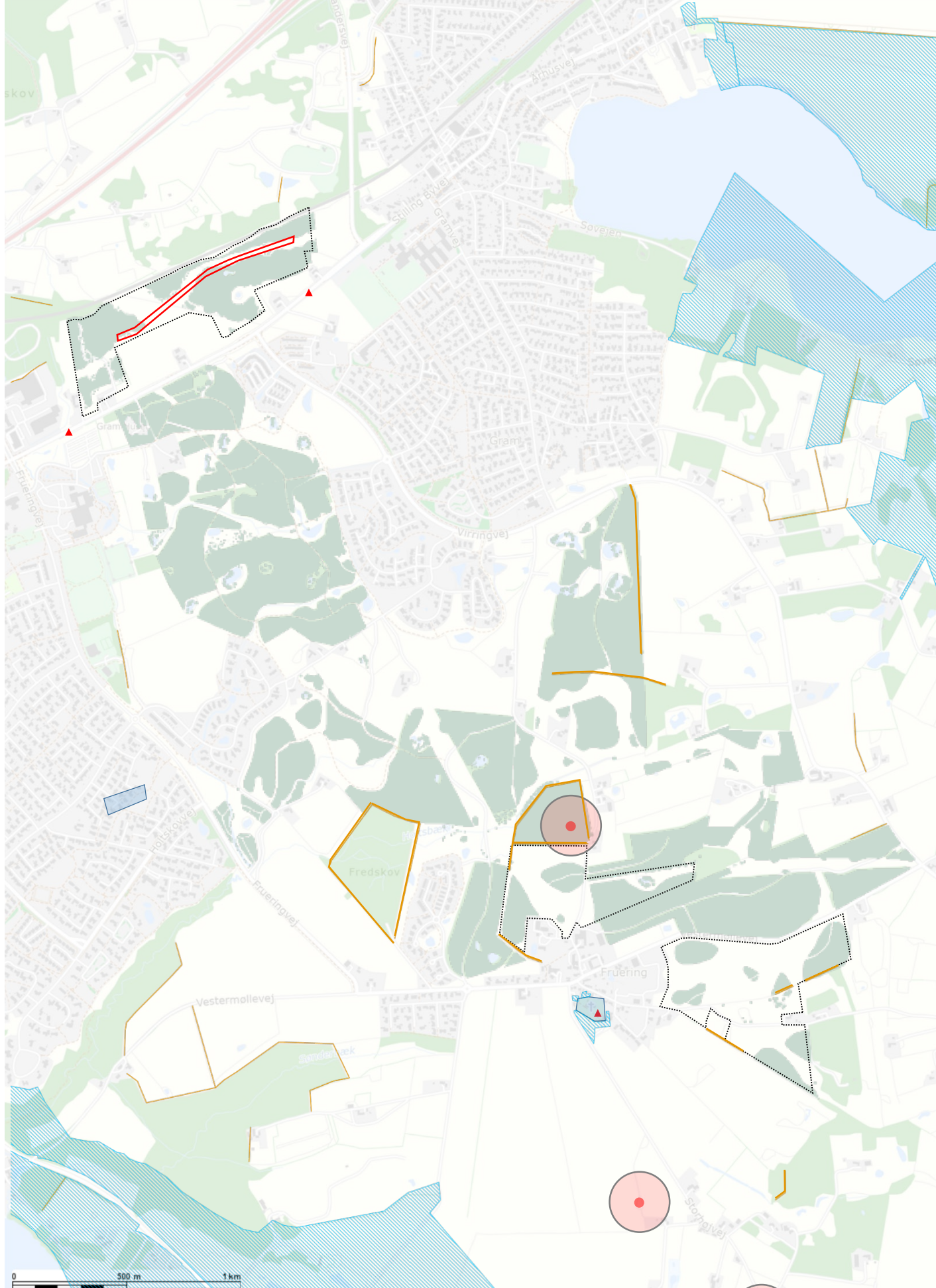
I delområdet for udvidelsen ved Stilling Landevej er der registreret et kulturarvsareal i form af en fortidsmindelinje (Steds- og lokalitetsnr. 160208-148). Fortidsmindelinjen er registreret i forbindelse med at der i 2010, ved nedgravning af en fjernvarmeledning, blev fundet flere kogestensgruber formentlig fra jernalderen. Se også beskrivelse side 41.

Fortidsmindelinjen, der ligger i samme tracé som fjernvarmelinjen, holdes uden beplantning som et åbent strøg gennem området - også i takt med at de omkringliggende arealer gror til med skovbevoksning (Se figur side 38). Det planlagte mountainbikespor, krydser henover det lysåbne strøg. Sporet anlægges oven på terræn, og der vil dermed ikke være risiko for at kompromittere eventuelle jordfaste fortidsminder.

I ingen af de tre delområder for udvidelsen af Anebjerg Skov er der registreret fredede fortidsminder. I Præsteskov, der udgør den nordlige afgrænsning af delområdet nord for Fruering, ligger der en fredet rundhøj, der afkaster en 100 m beskyttelseslinje. Denne påvirkes ikke af projektet og der plantes ikke inden for beskyttelseszonen omkring gravhøjen (se figur side 32).

Midt på marken i området nord for Fruering er der derudover registreret et enkeltfund, dvs. et ikke fredet fortidsminde og ingen beskyttelseszone.

Museum Skanderborg er blevet præsenteret for de konkrete planer for de tre delområder, hvor Anebjerg Skov udvides, og har ingen bemærkninger til det planlagte. På den baggrund vurderer Naturstyrelsen, at kulturarvsarealer og fredede fortidsminder ikke påvirkes af skovrejsningsprojektet.

Fortidsminde arealer	Fortidsminde beskyttelseslinje	Fredede områder
Fredede fortidsminder med 100 m beskyttelseslinje	Beskyttede sten- og jorddiger	
Fredede fortidsminder uden beskyttelseslinje	Fortidsminde linjer	Udvidelse af Anebjerg Skov

Beskyttet jordige (Dige ID 132437) i delområdet øst for Fruering. Arealet syd for diget har pga. stor terrænhældning ikke været opdyrket, hvilket har medvirket til at jorddiget er velbevaret.

Beskyttede sten- og jorddiger

Der er beskyttede diger flere steder på de tre delområder for udvidelse af Anebjerg Skov. I delområdet nord for Fruering findes der et beskyttet dige på ca. 100m langs det vestlige skel syd for Præsteskovens, der i sig selv er helt omkranset af et beskyttet dige. En del af diget, ca. 266m, udgør således skellet mellem Præsteskovens sydlige bryn og projektarealet. Desuden findes ca. 115 m dige længst mod syd i samme delområde.

I området øst for Fruering er der tre korte strækninger med beskyttede jorddiger langs markskel midt i og i den sydlige grænse af området, i alt ca. 240 m.

Alle diger opretholdes og der sker ingen anlægstiltag, der bryder diger. Det vurderes, at skovrejsningsprojektet ikke vil skade fredede diger eller deres fremtoning i landskabet og værdi som levested for dyr og planter.

Dige ID	Omtrentlig længde (m)	Delområde
132647	100	Nord for Fruering
135449	266	Nord for Fruering
129065	115	Nord for Fruering
136075	125	Øst for Fruering
132437	70	Øst for Fruering
134293	70	Øst for Fruering

K: Arkæologisk udgravning, der dokumenterer bebyggelse og jernproduktion fra jernalderen, maj 2019. Efterfølgende er der opført ny bebyggelse ved navn Admiraltoften på området.

Byggelinjer

Skovbyggelinje

Skovrejsningen udløser en skovbyggelinje på 300 meter jf. naturbeskyttelsesloven. Formålet med skovbyggelinjen er at sikre det frie udsyn til skoven og bevare skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. Skovbyggelinjen gælder også, selvom skoven er nyplantet. Skovrejsningen ved Anebjerg Skov vil derfor afkaste en skovbyggelinje fra den dag, skoven plantes. Der må som udgangspunkt ikke placeres nye bebyggelse i områder omfattet af skovbyggelinjen. Forbuddet mod tilstandsændringer indenfor skovbyggelinjen er en erstatningsfri regulering. Dette er en ny restriktion for de pågældende ejendomme, som i dag ikke er omfattet af skovbyggelinjen.

Naturbeskyttelseslovens § 17 giver dog en række undtagelser fra forbuddet, og administrationspraksis for dispensationer fra skovbyggelinjen er lempelig. Kommunen vil derfor efter en konkret vurdering i forhold til formålet med skovbyggelinjen typisk kunne give en dispensation. Desuden gælder en række undtagelser, hvor der ikke kræves dispensation. F.eks. kræves der ikke dispensation fra skovbyggelinjen til landbrugets nødvendige driftsbygninger, og heller ikke, hvis kommunen også skal meddele landzonetilladelse efter planlovens § 35 til et byggeri. Miljøstyrelsen kan desuden reducere eller ophæve skovbyggelinjen for et konkret nyt lokalplanområde. Således har hele grundtanken med den integrerede by- og naturudvikling i Anebjergområdet været, at skovbyggelinjen reduceres til 30 meter omkring de nye boligområder.

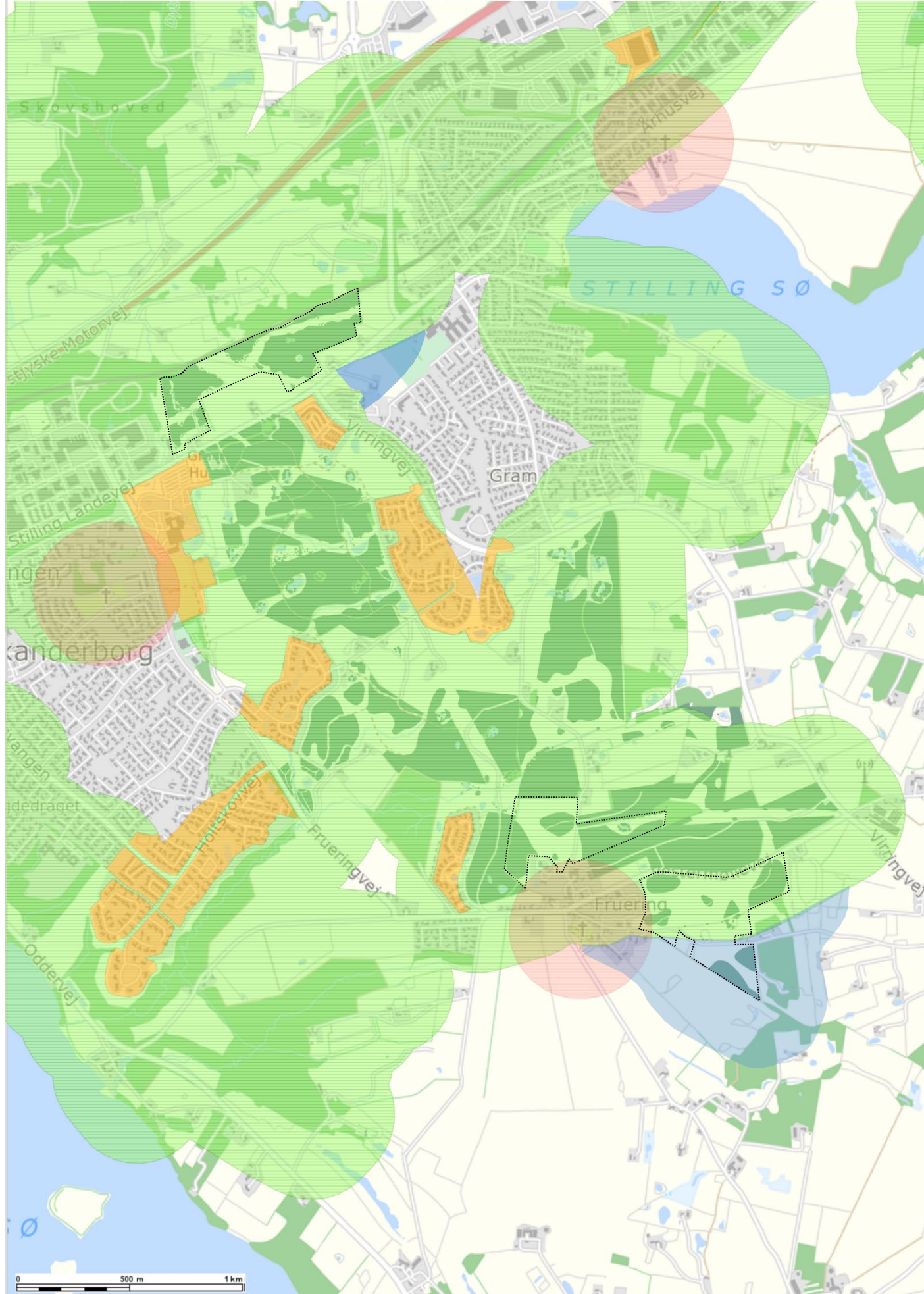
Delområdet nord for Fruering medfører ingen udvidelse af skovbyggelinjen, idet alle nærliggende arealer allerede i dag er omfattet af skovbyggelinjen. Delområdet ved Stilling Landevej udvider skovbyggelinjen på et mindre areal syd for Stilling Landevej, mens delområdet øst for Fruering vil medføre en større udvidelse af skovbyggelinjen mod syd. Se kort på modstående side.

Det er Naturstyrelsens vurdering, at de tre nye delområders placering i forhold til eksisterende bebyggelse og offentlige veje betyder, at eventuel ny bebyggelse (i forbindelse med eksisterende bebyggelse) indenfor den nye skovbyggelinje syd for Stilling Landevej og Fruering Kirkevej kun i meget begrænset omfang vil påvirke det frie udsyn til de nye skovbryn eller være en hindring for bevarelse af skovbrynene som værdifulde levesteder for plante og dyrelivet. Påvirkningen for de omkringliggende ejendomme som følge af ny skovbyggelinje vurderes derfor at være mindre negativ.

Kirkebyggelinje

Kirkebyggelinjen har til formål at beskytte kirker, der ligger mere eller mindre åbent i landskabet, mod at der opføres bebyggelse, som virker skæmmende på kirkerne eller hindrer, at kirkerne er synlige i landskabet. Efter bestemmelsen er det inden for 300 meter fra en kirke forbudt at opføre bebyggelse, som er over 8,5 meter højt. Foruden selv byggelinjen rundt om kirken, er der også opmærksomhed på at sikre gode kig ind til kirken på længere afstand.

Som det fremgår af kortet på side 57 overlapper kirkebyggelinjen omkring Fruering Kirke marginalt med delområderne for udvidelse af Anebjerg Skov nord og øst for Fruering. I delområdet nord for Fruering, forlænges det åbne strøg, med udsigt gennem eksisterende dele af Anebjerg Skov helt fra Anebjerggårdsvej til Fruering Kirke, ind gennem delområdet, og de nye planlagte skovplantninger ligger udenfor kirkebyggelinjen. Ligeledes er nye bevoksningsvoluminer øst for Fruering udformet, og deres artsvalg tilpasset således, at deres udstrækning og endelige højde bevarer og indrammer det lange kig til Fruering Kirke. Skanderborg Provsti og Aarhus Stift har forholdt sig til projektet og bemærket, at der er taget højde for indsigtslinjer til Fruering Kirke, hvorfor de har givet deres anbefaling til projektet.

Gældende skovbyggelinje	Ophævet skovbyggelinje	Kirkebyggelinje
Nyt område der forventes omfattet af skovbyggelinje	Udvidelse af Anebjerg Skov	

Biologisk mangfoldighed

Beskyttet natur

De tre delområder, hvor Anebjerg Skov udvides, er alle beliggende på tidligere landbrugsjord. Der er registreret to små naturarealer, der er beskyttet i henhold til Naturbeskyttelseslovens § 3. Det drejer sig om en sø (0,04 ha) i delområdet ved Stilling Landevej og en sø (0,09 ha) i delområdet nord for Fruering (se kort side 59). Begge søer er kraftigt eutroficerede og tilgroede og deres naturtilstand vurderes derfor at være ringe. Endvidere er søen i delområdet ved Stilling Landevej under store dele af året uden vand.

I delområdet øst for Fruering er der ingen registrerede beskyttede naturtyper. To registrerede overdrev med en fin artspulje ligger umiddelbart øst for delområdet (se kort side 59).

Ved den planlagte overgang fra landbrug til skov og natur ophører aktiv tilførsel af kvælstof og andre næringsstoffer på samtlige af 54 hektar projektområde. Det vil mindske næringsstofpåvirkning af de to beskyttede søer. I delområdet nord for Fruering vil den planlagte brydning af hoveddrænet, hvortil der er koblet et overløb fra søen, desuden øge søens vandstand (volumen) og vandspejl (areal). Det vil medvirke til at skabe et bedre og mere varieret miljø i søen, som kan understøtte et bredere spektrum af arter. Samlet set vurderes ovenstående, at have en generel positiv effekt på de to beskyttede søers naturtilstand. Ophør af gødningstilførsel på delområdet øst for Fruering vurderes desuden at have en generel positiv effekt på også de to beskyttede overdrev, der grænser op til dette delområde.

Natura 2000 områder

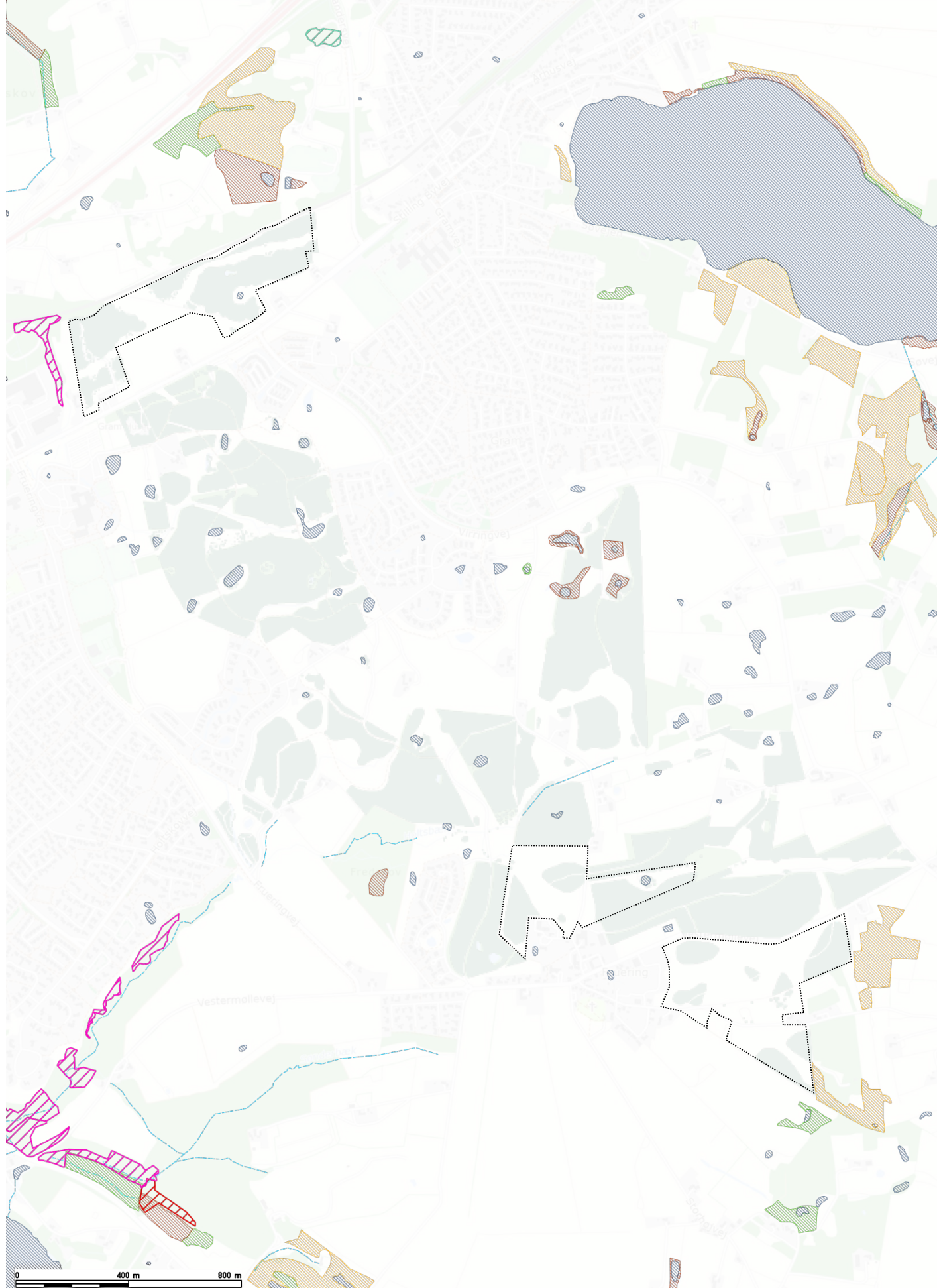
De tre delområder, der indgår i udvidelsen af Anebjerg Skov er beliggende henholdsvis 7,2 km, 8,2 km og 8,9 km fra det nærmeste Natura2000-område nr. 52 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå. På baggrund af projektets karakter og afstand til Natura2000-området vurderes det, at skovrejsningen ikke vil påvirke Natura2000-området og dets udpegningsgrundlag.

Fredede, beskyttede og rødlistede arter

Screening i Naturdata på Miljøportalen viser, at der ikke er registreret nogen fredede arter, bilag IV arter eller rødlistede arter på de tre delområder, hvor Anebjerg Skov udvides. Anlægsarbejde i forbindelse med skovrejsningen vil derfor ikke udgøre nogen direkte påvirkning af beskyttede arter.

En cirkelsøgning i Naturdata med et areal på 22 km² omkring de tre delområder viser forekomst af mange beskyttede arter i nærgeografien (se kort side 61). Der er i alt registreret 26 fredede arter: 5 padder/krybdyr, 11 fugle, 3 planterarter, 1 insekt og 6 pattedyr. Blandt disse er 8 bilag IV arter: stor vandsalamander, grøn mosaikgoldsmed og forskellige flagermus (se tabel).

Det er specielt i skovene langs bredden af Skanderborg Sø, hvor mange af de fredede og beskyttede fugle og flagermus findes. På grund af afstanden til deres levesteder, vil disse arter ikke blive berørt negativt af den planlagte skovrejsning. Tværtimod, er det muligt, at fredede og beskyttede arter med tiden vil sprede sig og finde nye levesteder og fourageringssteder i de nye delområder, såvel som i de øvrige dele af Anebjerg Skov, efterhånden som træerne vokser op og ældes.

Beskyttede naturtyper og vandløb i Anebjerg Skov og dens nærgeografi.

Eng
 Mose
 Overdrev
 Sø
 Vandløb
 Udvidelse af Anebjerg Skov

Naturmæssigt særlig værdifuld skov på offentlige arealer

Blandskov og vådbundsskov
 Bøgedomineret skov

Stor vandsalamander er observeret i flere vandhuller spredt i den eksisterende del af Anebjerg Skov, men er ikke fundet i de tre delområder, hvor skovlandskabet udvides. Ingen af de tre delområder vurderes i deres nuværende tilstand at udgøre egnede leve- eller fourageringssteder for stor vandsalamander. Grøn mosaikguldsmed er observeret i to vandhuller i de eksisterende dele af Anebjerg Skov, men ikke i nogen af de tre delområder, hvor skovlandskabet udvides. Det vurderes at udvidelserne af skovlandskabet ikke vil påvirke deres levesteder eller individer af bestanden. Omvendt vurderes det, at den planlagte genetablering af overfladevandets naturlige hydrologi nord for Fruering og den generelle omlægning af de tre delområder til vedvarende skov og natur med tiden vil skabe egnede levesteder for mange arter, herunder også bilag IV arter.

Fredede og beskyttede arter i nærgeografien

Søgning i 22 km² omkring skovrejsningsarealet ved Anebjerg. Bilag IV-arter er angivet med fed skrift.

<u>Padder/Krybdyr</u>	<u>Fugle</u>	<u>Planter og insekter</u>	<u>Pattedyr</u>
Stor vandsalamander , Butsnudet frø, Lille vandsalamander, Skrubtudse, Snog	Gråstrubet lappedykker, Sangsvane, Blishøne, Grågå, Grønbenet rørhøne, Gråand, Gråstrubet lappedykker, Gulirisk, Gulspurv, Gøg, Sangsvane	Skov-gøgelilje, Skov- hullæbe, Maj-gøgeurt, Grøn mosaikguldsmid	Damflagermus , Brunflagermus , Dværgflagermus , Vandflagermus , Sydflagermus , Troldflagermus

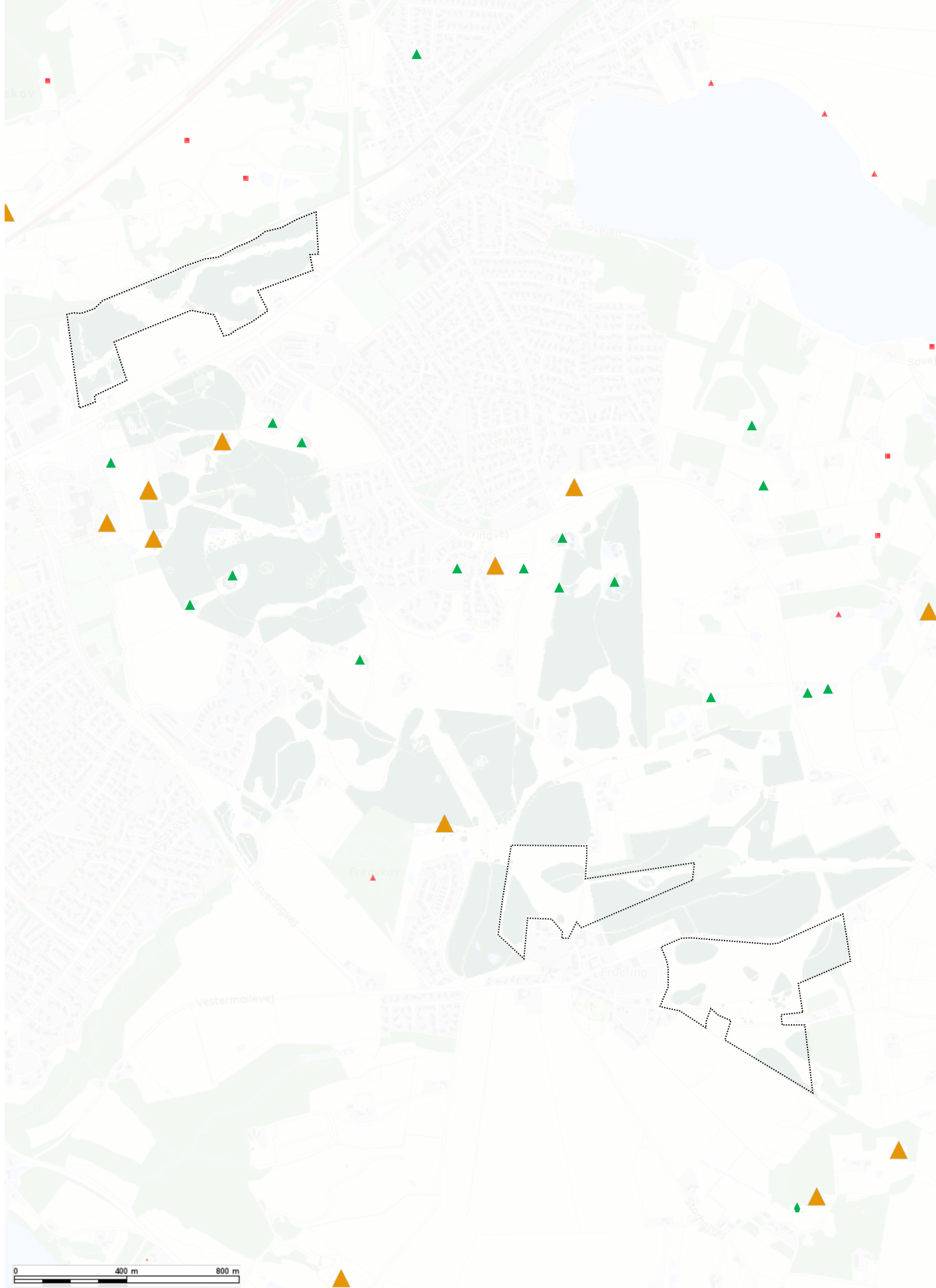
Inden for samme søgning findes der, ud over de fredede og beskyttede arter, en række rødlistede arter. Her er der tale om 6 arter af planter og 1 sommerfugleart. Ingen af de rødlistede arter er observeret i de tre delområder for udvidelsen af Anebjerg Skov. Derfor vurderes det, at udvidelsen ikke vil påvirke arterne eller deres levesteder negativ.

Rødlistede arter i nærgeografien

Søgning i 22 km² omkring skovrejsningsarealet ved Anebjerg. Arter som ikke er angivet under fredede eller beskyttede arter.

Almindelig månerude (NT), Bakke-jordbær (NT), Engblomme (NT), Violetrandet ildfugl (NT), Svømmende sumpskærm (VU), Almindelig taks (EN), Humle-kløver (EN)

Samlet vurderes det, at anlægsarbejdets begrænsede omgang, og begrænsningen til arealer, der hidtil har været i landbrugsmæssig drift, ikke vil have en påvirkning på fredede eller beskyttede arter i nærgeografien. Tværtimod kan skovrejsning på de tre arealer, på sigt bidrage med nye levesteder for de registrerede såvel som andre fredede og beskyttede arter, og dermed kunne bidrage til deres udbredelse.

Fredede, beskyttede og rødlistede arter i Anebjergh Skovs umiddelbare nægeografi

Bilag IV arter, dyreriget	Habitatdirektivets bilagsarter, dyreriget	Udvidelse af Anebjergh Skov
Rødlistede arter, dyreriget	Rødlistede arter, planteriget	

Klimaterningerne i Anebjerg Skov

Luft og klima

Naturstyrelsens skovrejsning bliver fredskovspligtig og gennemføres i overensstemmelse med de statslige retningslinjer for skovrejsning, kravene til fredskovspligtig skov og FSC/PEFC-certificeringen som bæredygtig skov. Det betyder, at der primært anvendes hjemmehørende og robuste træarter, som forvaltes med naturnær skovdrift.

Skovrejsning bidrager til reduktion af drivhusgasser gennem træernes optag af CO₂ fra atmosfæren. I skoven lagres CO₂ i de levende træer (krone, stamme og rødder), i dødt ved, i skovbundens førnelag og længere nede i jordbunden. Træprodukter fra skoven, kan desuden erstatte fossiltunge råmaterialer og fossile brændsler (substitution).

Landbrugsafgrøder optager og binder også CO₂. Størstedelen af biomassen i kornafgrøder består af halm, en mindre del af selve kornet. Efter høst køres halmen enten til forbrænding, pløjes ned som snittet halm eller anvendes til husdyrstrøelse. Derved frigives den bundne CO₂ igen, og effekten af CO₂-binding ved kornafgrøder er dermed kortvarig.

Den CO₂ binding, som udvidelsen af Anebjerg Skov bidrager med, er både i nationalt, europæisk og globalt perspektiv lille, men sammen med andre skovrejsninger, vil skovrejsningsprojektet have en positiv indvirkning på luft og klima.

CO₂ fangst i Anebjerg Skov

Med udvidelsen af Anebjerg Skov i de tre nye delområder, vil i alt 154 hektar være tilplantet eller udlagt til naturlig tilgroning mens lysåben natur, vandflader og stisystemer udgør 85 hektar. Det estimeres, at det samlede skovlandskab vil binde 1.850 ton CO₂ eq/ha/ år i de første 100 år af dets levetid. Det svarer til 185.000 ton CO₂ i løbet af 100 år.

Erhverves de resterende 23 hektar landbrugsjord inden for det område samarbejdsaftalen for Anebjerg Skov dækker, vil Anebjerg Skov kunne binde ca. 200.000 ton CO₂ i løbet af 100 år. Ovenstående er beregnet ved at bruge en kulstofbinding på 12 ton CO₂ eq/ha/år for bevoksede arealer og 0,4 t CO₂ eq/ha/år for lysåbne naturarealer.

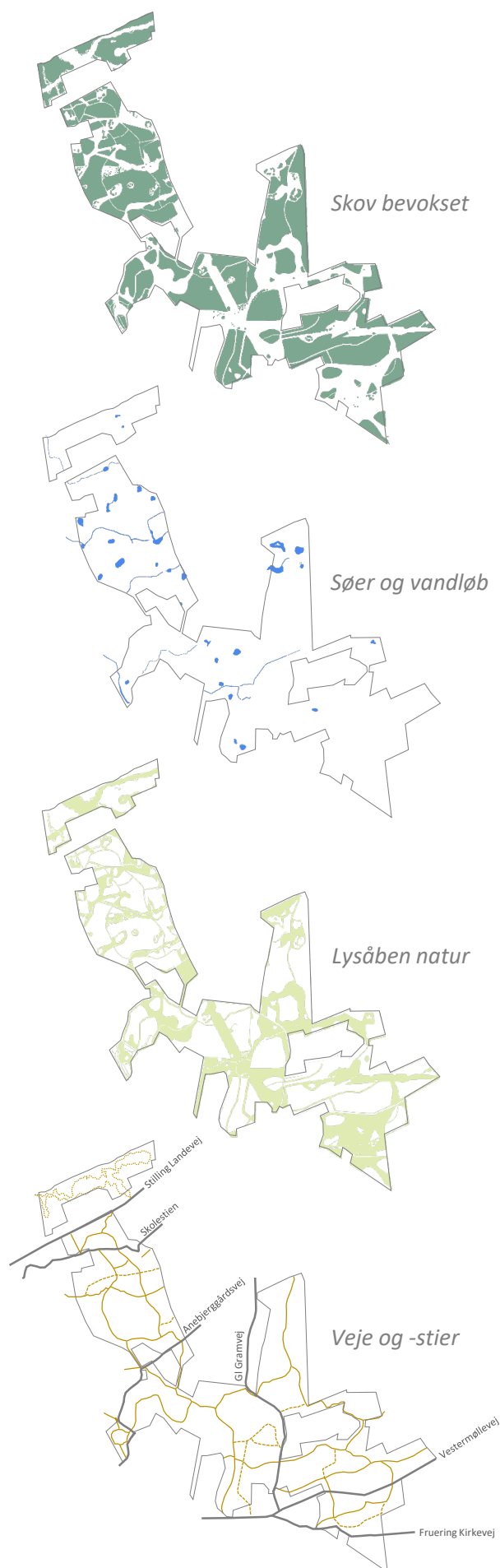
KILDER

Ved skovrejsning er der ikke ét tal for kulstofoptaget, der vil være gældende. Kulstofoptaget vil være påvirket af mange faktorer. På landsplan har al den skovrejsning, der er gennemført siden 1990 en gennemsnitlig kulstofbinding på 12 ton CO₂ eq/ha/år, med en spændvidde på 4-21 ton CO₂ eq/ha/år.

Johannsen, V.K., Nord-Larsen, T., Vesterdal, L., Bentsen, N.S., (2019). Kulstofbinding ved skovrejsning: Sagsnotat, 26 s. Københavns Universitet.

Lysåbne naturarealer, som tidligere var landbrugsjord i omdrift bidrager også til lagring af CO₂. I gennemsnit estimeres det, at disse arealer binder 0,4 ton CO₂ eq/ha/år. Denne CO₂-lagring er påvist at vare ved i minimum 20 år.

Hu, T., Taghizadeh-Toosi, A., Olesen, J.E., Jensen, M.L., Sørensen, P., Christensen, B.T., (2019). Converting temperate long-term arable land into semi-natural grassland: decadal-scale changes in topsoil C, N and 15N contents. European Journal of Soil Sciences 70, 350-360.

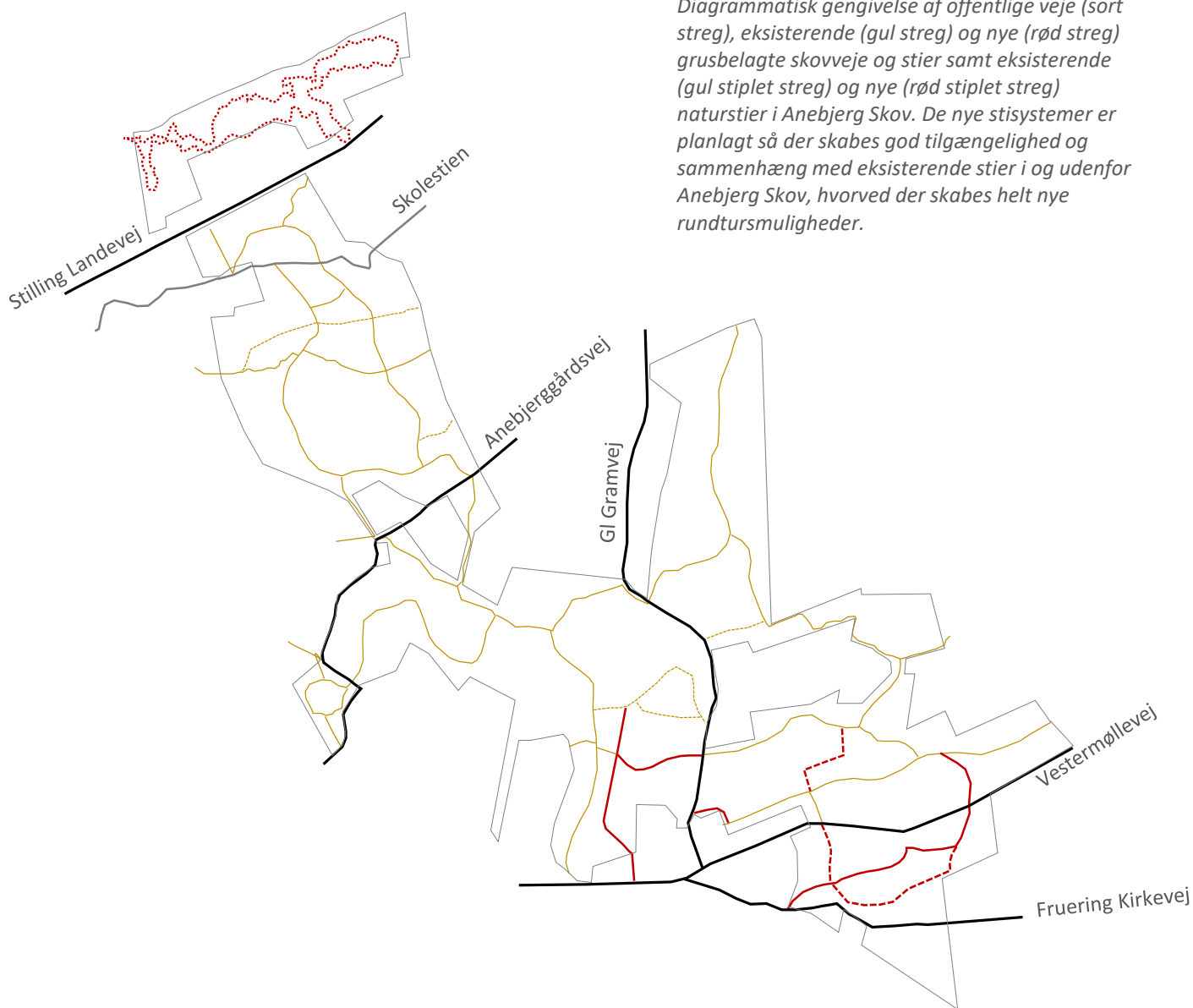
En ny skovsti hvor grus endnu ikke er komprimeret med tromle. Rugballegård Skov, Horsens, forår 2022.

Støv, støj, vibrationer og lugt

Ved etablering af nye grusbelagte stier, genetablering af naturlig hydrologi, plantning og hegning vil anlægsarbejde støje på tilsvarende vis som den landbrugsmæssige drift, der hidtil har været på arealerne. Udgravning af stikasse (10 cm dybde), brydning af dræn og lastning af materiale til indbygning i de nye grusstier vil blive udført med bæltekørende gravemaskine. Øvrigt anlægsarbejde udføres med maskiner monteret på traktor. Ligesom landbrugets forårskultivering, vil anlægsarbejde blive igangsat så snart jorden er 'tjenelig' og have en kortvarig karakter der, så vidt muligt, begrænses til april og maj 2024. Der vil ikke opleves vibrationer i forbindelse med anlægsarbejdet og der opsættes ikke arbejdslys.

I første vækstsæson (2024) renholdes tilplantede arealer for uønsket 'ukrudt' med traktor, hvorpå der er front- og bagmonteret renser. Afhængig af vejrlig renses der forventeligt 6-8 gange i perioden ultimo maj til primo oktober. Der renses primært, når overfladejorden er tør, hvorfor må forventes at støve på lignende niveau som almindelig landbrugsmæssig jordbearbejdning. Der vil ikke være lys- eller lugtpåvirkning i forbindelse med anlægsarbejdet. Når anlægsarbejdet i forbindelse med skovrejsning er afsluttet, vil den årlige støj fra landbrugsmaskiner forbundet med til- og frakørsel på tilstødende veje generelt ophøre.

Projektet vil i anlægsfasen ikke medføre væsentlige påvirkninger fra støv, støj, vibrationer, lys og lugt. Når projektet er anlagt og skovrejsningen overgår til driftsfase, vil de mulige oplevede gener reelt mindskes, fordi den årlige landbrugsmæssige kultivering af arealerne og udspredding af husdyrgødning ophører. På baggrund af ovenstående vurderes skovrejsningen samlet ikke at være til gene for befolkningen i området, da det ikke vil medføre væsentlige påvirkninger fra støv, støj, vibrationer, lys eller lugt i hverken anlægs- eller driftsfasen.

Udvidelse af Anebjerg Skov & friluftsliv

Anebjerg Skov er allerede et knudepunkt for friluftsliv, hvor stisystemer skaber god forbindelse rundt i skoven og god tilgængelighed mellem skoven, Fælleden og bydelene. Friluftslivet understøttes af informationsskilte, hundeskov, madpakkehus, markerede ruter, og bord-bænkesæt samt bænke placeret langs stisystemerne.

Skovveje, grusstier og slåede spor gør de tre delområder, hvor Anebjerg Skov udvides, tilgængelige fra dag ét. Brugere af Anebjerg Skov skal have mulighed for at blive godt bekendte med de nye dele af Anebjerg Skov, før de kan være med til at konkretisere og afveje, hvor og hvordan eventuelle yderligere faciliteter, der understøtter deres friluftsliv, bedst indpasses. Derfor vil Naturstyrelsen i samarbejde med brugerne løbende evaluere, konkretisere og etablere faciliteter. Det eksisterende Skovråd for Anebjerg Skov formaliserer den fremadrettede dialog mellem Naturstyrelsen, Skanderborg Kommune og brugerne.

Naturstyrelsen Søhøjlandet
Vejlbo, Vejsøvej 12
8600 Silkeborg

www.nst.dk